

AALBORG UNIVERSITY

BETINGEDE VEDERLAG

Udfordringer vedrørende regnskabsmæssig behandling og revision af betingede vederlag i forbindelse med virksomhedssammenslutninger

Forfatter: Jørn Havdal Kristensen

Opgave: Kandidatspeciale fra Cand.merc.aud., AAU

Afleveringstidspunkt: januar 2022

AALBORG UNIVERSITY

Titelblad

Titel: Udfordringer vedrørende regnskabsmæssig behandling og revision af betingede vederlag i forbindelse med virksomhedssammenslutninger

Uddannelse: Cand.merc.aud.

Uddannelsessted: Aalborg Universitet

Semester: 10. Semester

Anslag: 152.330 (63,5 normalsider).

Vejleder: Hans B. Vistisen

Forfatter: Jørn Havdal Kristensen

Studie nr.: 20190787

Afleveringstidspunkt: Januar 2022

Abstract

This thesis is explaining, analyzing, and reflecting on the roles of both management and auditor when working with estimates arising from earn-out agreements.

The estimates made by management regarding earn-out agreements will typically be based on internal data and assumptions, and therefore might be subject to management bias, as the preparers might have an interest in using the estimate to manipulate the financial statement one way or another. Estimates like this will give rise to high risk from an auditor's point of view, in terms of securing a true and fair view in the financial statements. Furthermore, an estimate based on internal data and assumptions will challenge the auditor in regards of collecting sufficient audit evidence.

This thesis is explaining, analyzing, and reflecting on key points of the conceptual framework, and current relevant rules regarding the handling earn-out agreements arising from business combinations, in the financial statements. The thesis will explain and analyze the relevant international audit standards (ISA), and especially ISA 540(R), to conclude on the key challenges the auditor is facing and how these challenges can be overcome.

The analysis of the roles of both management and auditor, are built as practical examples of how to carry out the estimate, under both IFRS and Danish local GAAP, and how the auditor can obtain sufficient audit evidence over the relevant financial statement items. The use of practical examples is enabling the reader to understand the mechanisms, and clearly see the challenges set out in the process of preparing and auditing accounting estimates arising from earn-out agreements.

In conclusion the analysis shows that the preparation of the estimate, will mainly be based on internal data and assumptions, depending on the actual contents of the earn-out agreement. It also shows that this will create a clear possibility for the preparer to manipulate the numbers in one way or another. Naturally this rises great risk to the auditor, and the thesis concludes on how these risks can be mitigated by following the prescribed practice in ISA 540(R). Furthermore, the reflections made to both the current relevant financial reporting standards and the ISA 540(R), shows that there might be a slight discrepancy between the way the financial reporting standards and the ISA 540 (R) is structured, and thus the different standards are not supporting each other.

Indhold

1. Indledning	5
1.1 Problemformulering	6
1.2 Afhandlingens struktur	7
2. Metodevalg	8
2.1 Kildekritik	10
2.2 Afgrænsning	11
3. Årsregnskabs grundlag	12
3.1 Begrebsrammen	12
3.2 "Et retvisende billede"	14
3.3 Brugernes informationsbehov og kvalitetskrav	15
4. Regnskabsmæssige skøn	17
4.1 Introduktion til regnskabsmæssige skøn	17
4.2 Indregning og måling	19
5. Regnskabsmæssig behandling af earn-out aftaler i forbindelse med virksomhedssammenslutninger.	20
5.1 Virksomhedsovertagelser	21
5.2 Overtagelsesmetoden	22
5.2.1 Opgørelse af købesum	23
5.2.2 Opgørelse af goodwill	24
5.3 Betingede vederlag	25
5.3.1 Anvendelse af betingede vederlag	25
5.3.2 Indregning og måling af betingede vederlag	26
5.3.3 Efterfølgende regulering af betingede vederlag	29
6. Udfordringer og skøn i forbindelse med betingede vederlag ved virksomhedssammenslutninger – et praktisk eksempel	30
6.1 Opgørelse af vederlag og allokering af købesum	31
6.1.1 Opgørelse af dagsværdien af købsvederlaget	31
6.1.2 Identifikation af aktiver og opgørelse af goodwill	37
6.2 Indregning og efterfølgende måling af earn-out forpligtelsen	37
6.2.1 Indregning efter IFRS	37
6.2.2 Indregning efter ÅRL	38
6.2.3 Efterfølgende regulering af earn-out	39
6.3 Præsentation og oplysningskrav	41
6.4 Refleksion over den regnskabsmæssige behandling af earn-out forpligtelser	44
7. Delkonklusion	45
8. Revisorhvervet i Danmark	46
8.1 Offentlighedens tillidsrepræsentant	46

8.2 Professionel skepsis	48
9. Revisionsprocessen.....	49
9.1 Indledende handlinger og kundeaccept	51
9.2 Revisionsplanlægning	51
9.2.1 Fastlæggelse af væsentlighed og identifikation af risici	52
9.2.2 Revisors reaktion på identificerede risici	55
9.3 Revisionens udførelse	55
9.4 Afsluttende handlinger og rapportering.....	59
10. Revision af earn-out.....	60
10.1 Identifikation af risici og revisors reaktion herpå	60
10.2 Revisionens udførelse	65
10.2.1 Løbende revision – revision af oprindeligt regnskabsmæssigt skøn.....	66
10.2.2 Statusrevision – Revision af efterfølgende måling	71
10.2.3 Særlige overvejelser i forbindelse med opdateringen af ISA 540.....	74
10.3 Refleksion over brugen og opdateringen af ISA 540(R)	74
11. Delkonklusion	75
12. Konklusion	78
Litteraturliste:	80
Bilag 1 – XYZ Drift, overtagelsesbalance	83
Bilag 2 – XYZ Drifts driftsbudget	84
Bilag 3 – Allokering af købesum i XYZ Drift	85
Bilag 4 – Retrospektivt review af driftsbudget	86
Bilag 5 – Bilag til revisors beløbsinterval	87

1. Indledning

Virksomhedernes årsrapporter har i årtier været omverdenens adgang til et indblik i virksomhedernes økonomiske situation. I løbet af årene har fokus for både regnskabsbruger og regnskabsaflægger dog imidlertid udviklet sig på flere parametre. Med overgangen fra den præstationsorienterede regnskabsteori til den formueorienterede regnskabsteori, har fokus flyttet sig mere og mere fra virksomhedernes driftsaktivitet og over til virksomhedens balance (Elling, 2019, s. 205).

Et af de fokuspunkter som de senere år har været i et særligt fokus, er regnskabsmæssige skøn, hvor der både fra revisors og regnskabsaflæggers side er fokus på at oplyse regnskabsbruger samt at sikre rigtigheden af de regnskabsmæssige skøn.

Dette fokus på regnskabsmæssige skøn øger kompleksiteten i arbejdet foretaget af både regnskabsaflægger og revisor. Regnskabsaflæggers arbejde er i høj grad påvirket af den øgede kompleksitet i de omfattede transaktioner og tilhørende regnskabsstandarder, som stiller krav til regnskabsaflæggers kompetencer og arbejde med den finansielle rapportering. Den øgede subjektivitet i den finansielle rapportering samt den højere kompleksitet, har betydet at omfanget af en årsrapport er vokset markant over de seneste 30-40 år (Christensen, Glover and Wood, 2012, s. 133).

Også for revisor er fokus på regnskabsmæssige skøn øget som følge af den højere kompleksitet og subjektivitet i den finansielle rapportering, som i sagens natur medfører en større fejlrisiko. For at skabe klarere retningslinjer for revisor er den opdaterede revisionsstandard ISA 540(R) for nyligt implementeret. Denne standard er implementeret af IAASB for at gøre revisor i stand til at arbejde med skøn af stigende kompleksitet (IAASB s. 3). Revisionsstandarden blev godkendt i 2018 efter 3 års arbejde med udarbejdelsen, og er gjort gældende for revision af regnskaber med regnskabsperioder som slutter d. 15. december 2019 eller senere (IAASB s. 3-5;26).

Det ovenfor nævnte indblik som en virksomheds årsrapport kan give i virksomhedens økonomi, kan også være startskuddet for en udefrakommende virksomhed til at ønske at foretage en virksomhedsovertagelse. Der bliver hvert år foretaget en lang række virksomhedsovertagelser i Danmark, og denne type af transaktioner er selvsagt heller ikke fri for regnskabsmæssige skøn.

En af de elementer som er behæftet med regnskabsmæssige skøn i forbindelse med en virksomhedsovertagelse, er aftaler om betingede vederlag som en del af købsprisen ved overtagelse af en

virksomhed. Denne typer aftaler er ofte en del af en virksomhedssammenslutning, hvor aftalens parter ikke kan enes om en fast købesum.

Denne afhandling søger at belyse hvilke krav der stilles til henholdsvis virksomhedsledelsen og virksomhedens revisor i forbindelse med udøvelse af skøn, som følge af den øgede bevågenhed på emnet. Afhandlingen vil konkretisere undersøgelsen ved at drage paralleller til et praktisk eksempel bestående af en virksomhedsovertagelse med aftale om betingede vederlag.

På denne måde vil den aktuelle problemstilling omkring øget grad af skøn i regnskabsaflæggelsen blive belyst fra både regnskabsaflægger og revisors side, samt belyse hvilke konkrete skøn der udøves og hvilke udfordringer dette skaber revisionsmæssigt i forbindelse med betingede vederlag.

1.1 Problemformulering

På baggrund af dette emne vil denne afhandling bidrage til debatten omkring regnskabsmæssige skøn fra både revisors og regnskabsaflæggers side. Afhandlingen vil tage udgangspunkt i de relevante regnskabsstandarder, for at undersøge hvilke krav der stilles til regnskabsaflægger i forbindelse med udøvelse af skøn vedrørende betingede købsvederlag. Derudover vil afhandlingens anden del tage udgangspunkt i relevante revisionsstandarder, herunder den nyligt opdaterede ISA 540(R), for at konkludere på de udfordringer den øgede bevågenhed på regnskabsmæssige skøn skaber for revisor. På baggrund af disse overvejelser vedrørende det pågældende problemfelt er følgende problemformulering udledt:

”Hvilke væsentlige regnskabsmæssige skøn skal ledelsen foretage i forbindelse med indregning og måling af earn-out aftaler ved virksomhedssammenslutninger, og hvilke revisionsmæssige udfordringer opstår der i forbindelse hermed?”

På baggrund af denne problemformulering vil afhandlingen belyse problemstillingerne i to distinkte dele, en del som har fokus på regnskabsaflæggelsen og udøvelse af skøn, og derefter en del som har fokus på revisors rolle samt revision af skøn. For at belyse disse problemstillinger på en fyldestgørende og grundig måde er nedenstående undersøgelsesspørgsmål defineret, for at understøtte undersøgelsen af den overordnede problemformulering som udledt ovenfor:

Undersøgelsesspørgsmål vedrørende regnskabsmæssig behandling af betingede vederlag:

- ❖ Hvad er et regnskabsmæssigt skøn?
- ❖ Hvad er den regnskabsmæssige behandling af earn-out aftaler ifbm. virksomhedssammenlutninger under overtagelsesmetoden?
- ❖ Hvilke regnskabsmæssige udfordringer har ledelsen ved udøvelse af skøn ifbm. earn-out aftaler?
- ❖ Hvordan præsenteres earn-out forpligtelser ved aflæggelse af regnskab efter hhv. ÅRL og IFRS?

Undersøgelsesspørgsmål vedrørende revision af skøn:

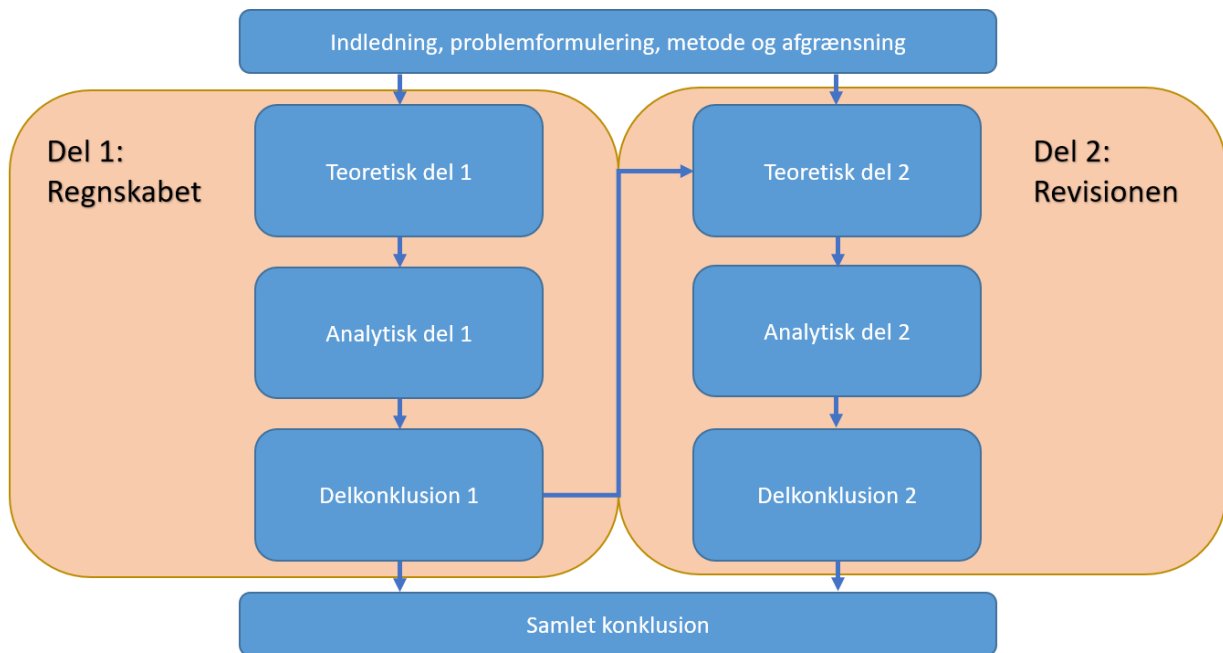
- ❖ Hvilke revisionsmæssige udfordringer møder revisor ved revision af earn-out aftaler?
- ❖ Hvilke revisionshandlinger bør revisor udføre for at sikre tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis i forbindelse med revision af earn-out aftaler? (ISA 540(R))
- ❖ Har opdateringen af ISA 540 (R) en effekt på revisionshandlinger, som bør foretages i forbindelse med revision af earn-out aftaler?

Ved undersøgelse og besvarelse af ovenstående spørgsmål vurderes det, at afhandlingen kan belyse den overordnede problemstilling på en fyldestgørende måde. Som nævnt ovenfor vil besvarelsen af nogle af undersøgelsesspørgsmålene være grundet i et konkret eksempel. Desuden vil afhandlingen forsyne læser med den fornødne grundlæggende viden om regnskabsteori og revisorhvervet, til at forstå og vurdere afhandlingens besvarelse af ovenstående problemstilling samt undersøgelsesspørgsmål. Opgavens konkrete struktur er beskrevet og visualiseret i efterfølgende afsnit.

1.2 Afhandlingens struktur

Afhandlingen er som nævnt ovenfor inddelt i 2 overordnede dele med tilhørende underafsnit. I de fleste af afhandlingens afsnit er der indledt med en kort beskrivelse af afsnittets formål. Afhandlingens struktur og opbygning kan visualiseres ved nedenstående model:

Figur 1: Afhandlingens struktur

Kilde: Egen tilvirkning

Afhandlingen består således af henholdsvis en teoretisk/redegørende del, en analytisk del samt en delkonklusion for både den regnskabsmæssige del (venstre del) samt den revisionsmæssige del (højre del). Slutteligt vil der være en samlet konklusion og vurdering af afhandlingens delkonklusioner, som på den baggrund vil konkludere på afhandlingens overordnede problemstilling. Afhandlingen vil naturligvis sikre sammenhæng mellem de to overordnede dele, og dermed "en rød tråd" igennem alle afhandlingens afsnit.

2. Metodevalg

Afhandlingen er skrevet i et regnskabsteoretisk og revisionsteoretisk perspektiv, med en praktisk vinkel i afhandlingens analyseafsnit, med formålet at analysere på de udfordringer, som både regnskabsaflæggende virksomheder og revisorer bliver mødt af, som følge af den stigende grad af subjektivitet og regnskabsmæssige skøn i den finansielle rapportering. At belyse den aktuelle og stigende grad af subjektivitet og skøn i den finansielle rapportering, gøres bedst ved at lade afhandlingen tage udgangspunkt i de relevante og opdaterede love og standarder på området, herunder både

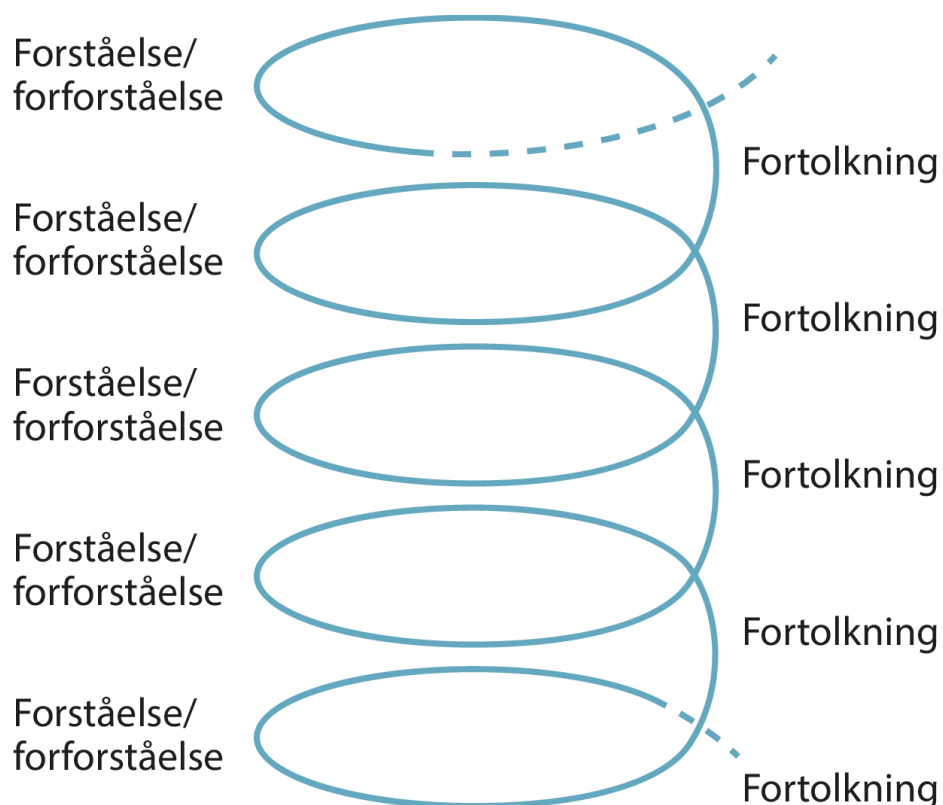
love og standarder for finansiell rapportering og for revision. De primære kilder vil derfor være regnskabsstandarderne IFRS 3 og IFRS 13 om henholdsvis virksomhedssammenslutninger og dagsværdimåling, samt revisionsstandarden ISA 540(R) vedrørende revision af regnskabsmæssige skøn. Disse vil blive suppleret af øvrige sekundære kilder som øvrige love og standarder, fagbøger, offentliggjorte årsrapporter, artikler samt videnskabelige artikler.

For at skabe den praktiske vinkel i opgaven vil der blive anvendt praktiske eksempler, som anvendes for at skabe en bedre og mere illustrativ forståelse for afhandlingens problemstilling. Disse eksempler er fiktive og udelukkende til brug for denne afhandling.

Afhandlingens omdrejningspunkt er som nævnt gældende love og standarder indenfor regnskab og revision, omhandlende regnskabsmæssige behandling samt revision af betingede vederlag. På baggrund heraf er afhandlings perspektiv samfundsmæssigt, da de love og regler som opgaven belyser, er samfundsmæssige konstruktioner. Socialkonstruktivismen spiller en central rolle i afhandlingen, da denne bygger på at realiteterne er skabt gennem menneskelige aktiviteter, og at læringen heraf er en social proces (Kim, 2012). Denne tankegang kan i høj grad overføres til udviklingen i standarder for regnskabsvæsen og revision, og er derfor central herfor.

Desuden er afhandlingen skrevet ud fra en hermeneutisk tankegang, gennem anvendelse af den iterative proces som også kendes som den hermeneutiske spiral. Her foreskrives det at menneskets undersøgelse af et fænomen ikke starter på "bar bund", men at fortolkningen af fænomenet er baseret på menneskets forforståelse herfor. Fortolkningen af fænomenet skaber hos mennesket en ny forforståelse, som igen anvendes til fortolkning (Schmidt, 2020). Denne proces kan illustreres ved nedenstående figur 2. Denne proces er både grundlæggende for regnskabsaflægges og revisorers fortolkninger af standarderne, samt grundlæggende for arbejdet med denne afhandling.

Figur 2 – Den hermeneutiske spiral

Kilde: (*De humanistiske videnskaber / Vidensmønstre (Læreplan 2017)*, 2021)

2.1 Kildekritik

Alle de i afhandlingen anvendte kilder er emne for en kritisk tilgang. Kildekritiske overvejelser er foretaget for alle kilder baseret på kildens anvendelse i opgaven. De kritiske overvejelser foretaget af kilderne i afhandlingen er baseret på kildens troværdighed samt anvendelighed i videnskabelig sammenhæng. De primære kilder anvendt i afhandlingen består af standarder for regnskab og revision, herunder særligt de regnskabsmæssige standarder IFRS 3 og IFRS 13 vedrørende henholdsvis virksomhedssammenslutninger og dagsværdimåling, samt Årsregnskabsloven. Derudover er ISA 540(R), som er den internationale revisionsstandard vedrørende revision af skøn, en primær kilde anvendt til undersøgelse og belysning af revisors rolle og udfordringer i denne forbindelse.

Derudover anvender afhandlingen en række fagbøger primært i et redegørende og teoretisk øjemed.

Som sekundære kilder anvendt i afhandlingen, og som understøttende for de primære kilder, er udtalelser fra relevante myndigheder, relevante standarder forbundet med de primære, årsrapporter fra udvalgte virksomheder samt videnskabelige artikler (peer-reviewed).

Særlige overvejelser er gjort i forhold til anvendelse af videnskabelige artikler, da disse ofte udtrykker en grad af subjektive holdninger fra forfatter(ne) af disse. Videnskabelige artikler er i afhandlingen primært anvendt som grundlag for analyse og diskussion af den relevante problemstilling ved at bidrage med en vinkel på denne. De anvendte artikler er i den forbindelse vurderet i forhold til videnskabelig anvendelighed og vurderet at være anvendelige til formålet.

På baggrund heraf er det vurderet at kilderne anvendt i afhandlingen er af en troværdighed og faglig/videnskabelig kvalitet som understøtter afhandlingens formål.

2.2 Afgrænsning

Denne opgave vil belyse den regnskabsmæssige behandling af betingede vederlag, samt revisionen heraf, og dermed ikke regnskabsmæssige behandling og revision af regnskabsposter i øvrigt.

Afhandlingen tager udgangspunkt i den regnskabsmæssige behandling efter ÅRL og IFRS og behandler således andre lokale regelsæt, herunder US GAAP.

Afhandlingen behandler udelukkende betingede vederlag i forbindelse med eksterne virksomhedssammenslutninger efter overtagelsesmetoden, og afgrænser sig således fra at berøre koncerninterne virksomhedssammenslutninger og i denne forbindelse også sammenlægningsmetoden og book-value metoden.

De skattemæssige aspekter vedrørende virksomhedssammenslutninger, samt indregning og måling af betingede vederlag berøres ikke i afhandlingen, da denne del ikke vurderes at være relevant til at besvare afhandlingens problemstilling.

Ved omtale af virksomhedssammenslutninger tages der udgangspunkt i en virksomhedssammenslutning uden minoritetsinteresser, og derved omtales behandling af minoritetsinteresser ikke i denne forbindelse.

Den regnskabsmæssige behandling af earn-out aftaler ansues i afhandlingen ud fra et koncernperspektiv, i dette tilfælde den køvende koncern, og skelner derfor ikke mellem goodwill og

koncerngoodwill. På denne baggrund behandler afhandlingen heller ikke effekten af behandling af kapitalandele, herunder ej heller effekten af anvendelse af indre værdis metode som målemetode eller konsolideringsmetode.

3. Årsregnskabsets grundlag

Når årsrapporten aflægges, arbejdes der inden for en særlig begrebsramme. Når der aflægges årsrapporter i Danmark, er der således tale om begrebsrammen indenfor henholdsvis årsregnskabsloven og de internationale regnskabsstandarder (herefter IFRS). I dette afsnit vil der blive redegjort for de væsentligste dele af begrebsrammens indhold. Dette har til hensigt at forbedre læserens mulighed for at forholde sig analyse- og diskussionsafsnit senere i afhandlingen.

3.1 Begrebsrammen

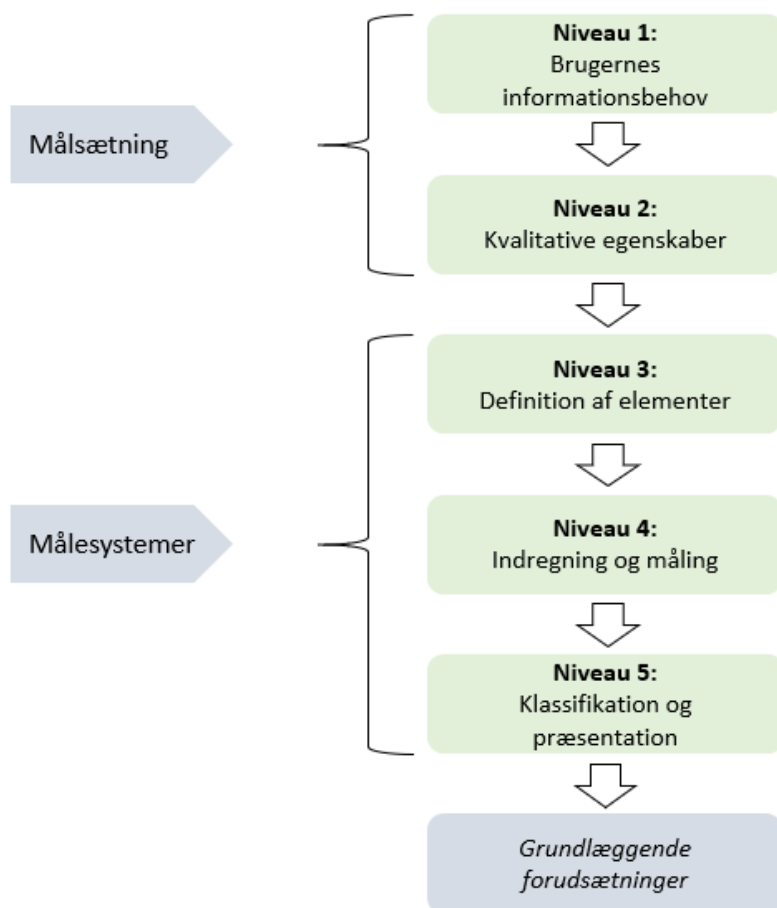
Begrebsrammens generelle struktur er udviklet af Financial Accounting Standards Board (FASB), som er det standard-sættende board i USA. Denne struktur har dannet grundlag for begrebsrammerne i både Årsregnskabsloven (ÅRL) og de internationale regnskabsstandarder (IFRS). På baggrund af fælles generel struktur ligner IASB's begrebsramme og årsregnskabslovens begrebsramme hinanden. (Elling, 2019, s. 215)

Årsregnskabslovens begrebsramme kan generelt opdeles i 2 overordnede dele, nemlig målsætning og målesystemer, og yderligere i 5 niveauer under disse. Disse 2 overordnede dele kan generelt skitseres som nedenfor:

- **Målsætning (niveau 1-2):** Målsætningen er at udforme generelle retningslinjer for at give den finansielle rapportering størst mulig nytteværdi for brugerne af denne. Niveau 1 og 2 i begrebsrammen er derfor rettet mod denne målsætning og således mod brugerne. (Elling, 2019, s. 216)
- **Målesystemer (niveau 3-5):** Denne del har til formål at underbygge den finansielle rapportering og ensretningen af denne. Niveau 3-5 er derfor rettet imod at sikre generelle retningslinjer for den finansielle rapportering. (Elling, 2019, s. 215)

Begrebsrammen kan illustreres ved figur 3 nedenfor:

Figur 3: Begrebsrammens 5 niveauer

Kilde: Egen tilvirkning med udgangspunkt i Elling, 2019, s. 217

Målsætningen som er udgjort af niveau 1 og 2 i begrebsrammen kan anses for værende en uddybning af årsregnskabslovens generalklausul "et retvisende billede" som fremgår af ÅRL § 11 stk. 1, og omtales yderligere nedenfor. Niveau 3-5 har som nævnt til formål angive de generelle kriterier og retningslinjer for den finansielle rapportering, netop for at understøtte implementeringen af målsætningen om "et retvisende billede" i praksis (Elling, 2019, s. 218)

3.2 "Et retvisende billede"

Som nævnt ovenfor indeholder ÅRL en generalklausul, som kan anses som den overordnede målsætning i loven, og skal i øvrigt ses som et led i den orientering, som loven har mod brugerne af årsregnskabet (Steffensen, 2020, s. 163). Generalklausulen er i ÅRL § 11 stk. 1 fremstillet som følger:

"Årsregnskabet og et eventuelt koncernregnskab skal give et retvisende billede af virksomhedens og koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultatet. Ledelsesberetningen skal indeholde en retvisende redegørelse for de forhold, som beretningen omhandler." (ÅRL § 11 stk. 1)

Da ansvaret for årsregnskabet ligger hos den regnskabsaflæggende virksomheds ledelse, er det her ved ledelsens ansvar at vurdere om oplysningerne i årsregnskabet, herunder balance, resultat, pengestrømsopgørelse og noter, giver et retvisende billede. Desuden er det vigtigt for "et retvisende billede" at årsregnskabet og et eventuelt koncernregnskab som helhed giver et retvisende billede (Steffensen, 2020, s. 164). Dette inkluderer selvsagt også regnskabsposter, som indeholder regnskabsmæssige skøn.

Målet om et retvisende billede er også til stede i IFRS, uden at være en integreret del IASB's begrebsramme. I IAS 1 omtales grundlaget for præsentation af regnskaber efter IFRS (IAS 1, afsnit 15), hvor der også i standarden omtales "et retvisende billede" eller "fair presentation".

Det skal bemærkes, at det i IAS 1 udtrykkes at det forventes at regnskaber giver "et retvisende billede" såfremt de er udarbejdet efter standarderne i IFRS. Der er dog mulighed for under både IFRS og ÅRL, at give supplerende oplysninger eller i ganske sjældne tilfælde at fravige enkeltbestemmelser for at opnå "et retvisende billede".

Jf. ÅRL § 11, stk. 2 kan der anvendes supplerende oplysninger i henholdsvis årsregnskabet og koncernregnskabet, såfremt bestemmelserne i loven ikke er tilstrækkelige til at skabe et retvisende billede efter ÅRL § 11, stk. 1. Således er den aflæggende virksomheds ledelse ansvarlig for at give passende oplysninger til regnskabsbrugerne, så disse ikke vildledes, eller fastholdes i uvidenhed (Steffensen, 2020, s. 167). I henhold til IAS 1 forventes det at man i stort set alle tilfælde opnår et retvisende billede ved aflæggelse efter IFRS. Dog kan man også her supplere med yderligere oplysninger såfremt det findes nødvendigt, i tilfælde hvor de specifikke krav i standarderne ikke er tilstrækkeligt dækkende (IAS 1, afsnit 17).

Der er i ÅRL § 11, stk. 3 også fremstillet et fravigelseskrav, som vedrører den aflæggende virksomheds pligt til at fravige lovens bestemmelser, hvis disse i helt særlige tilfælde skal fraviges for at opnå et retvisende billede efter ÅRL § 11 stk. 1. Dette vil kun i yderst sjældne tilfælde komme på tale, da man i langt de fleste tilfælde vil opnå et retvisende billede ved at følge lovens bestemmelser, samt at eventuelle problemstillinger i langt de fleste tilfælde vil kunne løses ved hjælp af supplerende oplysninger som beskrevet ovenfor (Steffensen, 2020, s. 168). I yderst sjældne tilfælde vil man også være i stand til at fravige bestemmelser under IFRS, såfremt denne er misvisende eller skader formålet med regnskabet. Det skal dog understreges at IAS 1 foreskriver, at det forventes at man stort set altid vil opnå et retvisende billede ved anvendelse af bestemmelserne i IFRS (IAS 1, afsnit 15-19).

Med hensyn til regnskabsmæssige skøn er det således vigtigt, at regnskabsaflægger tilsikrer at de korrekte forudsætninger og data ligges til grund for skønnet, således at væsentlige skøn er udøvet på en måde som er med til sikre "et retvisende billede". Det er ligeledes vigtigt som nævnt ovenfor, at de regnskabsmæssige skøn er understøttet af nødvendige oplysninger, som gør regnskabsbruger i stand til at vurdere regnskabet på et oplyst grundlag.

3.3 Brugernes informationsbehov og kvalitetskrav

Brugernes informationsbehov og kvalitetskrav udgør i kombination med "et retvisende billede" de 2 første niveauer, og dermed målsætningen, i begrebsrammen som illustreret ovenfor. Brugernes informationsbehov og kvalitetskravene afdækkes i ÅRL § 12 stk. 2 og 3.

Brugernes informationsbehov er et fokuspunkt i både ÅRL og IFRS. Regnskabslægger skal forsøge at opfylde regnskabsbrugers overordnede informationsbehov, da dennes detaljerede informationsbehov typisk ikke vil kunne opfyldes fuldt ud. Af ÅRL § 12 stk. 2 fremgår det eksplicit, at årsrapporten skal udarbejdes således, at den støtter regnskabsbrugerne i disses økonomiske beslutninger. (Steffensen, 2020, s. 176-180).

Gældende for både ÅRL og IASB's begrebsramme er de grundlæggende krav om relevans og pålidelighed, eller troværdig repræsentation som det formuleres i IASB's begrebsramme. Kravet om relevans og pålidelighed fremgår af ÅRL § 12 stk. 3 (Fedders, Steffensen and Tang Lassen, 2017, s. 93; Steffensen, 2020, s. 182).

Relevanskravet indebærer, at regnskabsinformationen har nytteværdi for de beslutninger, som regnskabsbruger skal træffe på baggrund af disse. En vigtig egenskab af relevans er væsentlighed. Væsentlighed er et aspekt som er specifikt for den enkelte virksomhed, og er baseret på omfanget eller arten af en information eller et forhold i den enkelte årsrapport. En information kan anses som væsentlig, såfremt udeladelse eller fejlagtig information om den kan påvirke regnskabsbrugers opfattelse af regnskabet, og dermed virksomheden som helhed (Fedders, Steffensen and Tang Lassen, 2017, s. 94). I forbindelse med regnskabsmæssige skøn, skal regnskabsaflægger således også have øje for relevansen, samt herunder væsentligheden af regnskabsmæssige skøn i forhold til regnskabet som helhed.

Krav om pålidelighed eller troværdig repræsentation betyder, at de informationer som gives i regnskabet, udtrykker de reelle forhold som de er tiltænkt, samt at disse oplysninger i nogen grad skal kunne efterprøves. Denne forudsætning er derved også ret væsentlig for revisor i udøvelsen af sit hverv. Dette betyder at bestemte transaktioner skal følge den valgte praksis konsistent for det pågældende område, og derved sikre et ensartet grundlag for alle transaktioner. Kravet om pålidelighed er ligeledes meget vigtigt ved udøvelse af regnskabsmæssige skøn, for at sikre at den rette omhu udvises, og man får en så troværdig repræsentation som muligt af den pågældende regnskabspost, og i øvrigt undgår en for positiv vurdering (Fedders, Steffensen and Tang Lassen, 2017, s. 94-95).

Et andet begreb som er væsentligt at nævne i denne sammenhæng, er forsigtighed, særligt med henblik på afhandlingens fokus omkring regnskabsmæssige skøn, hvor forsigtighed er yderst relevant.

Forsigtighed blev fjernet som grundlæggende krav i ÅRL ved indførelsen af den nye årsregnskabslov 2001, for at ensrette med IFRS. Forsigtighedsprincippet er dog imidlertid genindført i ÅRL § 13 stk. 1, nr. 5 med følgende ordlyd:

”Indregning og måling skal ske på et forsigtigt grundlag, herunder skal regnskabsmæssige skøn være underbyggede og neutrale. Enhver værdiregulering skal indregnes, uanset om årsregnskabet udviser over- eller underskud.” (ÅRL § 13 stk. 1, nr. 5).

Under IFRS indgår forsigtighed imidlertid som en del af princippet om neutralitet, som udgør en væsentlig bestanddel af troværdig repræsentation. Derved er forsigtighed ikke indarbejdet i IASB's begrebsramme som en grundlæggende forudsætning, men dog er begrebet ”forsigtighed” eller

”caution” indarbejdet i IASB begrebsrammen ved dennes opdatering i 2018. Her er forsigtighed omfattet af begrebet ”prudence”, som vil sige at man udviser forsigtighed ved udøvelse af regnskabsmæssige skøn og estimater. (IASB Framework pkt.2.16; Fedders, Steffensen and Tang Larsen, 2017, s. 106).

Herved kan det altså siges at IFRS og ÅRL er modsatte på den måde, at under ÅRL indgår neutralitet som en del af begrebet forsigtighed, og omvendt under IFRS. Dog kan det udledes at ÅRL og IFRS i hvert tilfælde er ensrettede, i tanken om at der skal udvises nogen grad af forsigtighed ved udøvelse af skøn og estimater i regnskabsaflæggelsen, hvilket gør forsigtighedsprincippet centralt når man arbejder med regnskabsmæssige skøn.

Øvrige niveauer i begrebsrammen, vedrørende målesystemer som illustreret i figur 3 ovenfor, vil blive berørt i afhandlingens efterfølgende afsnit i forbindelse med omtale af ledelsens skøn samt regnskabsmæssig behandling af earn-outs.

4. Regnskabsmæssige skøn

Dette afsnit har til formål at redegøre for de generelle principper bag regnskabsmæssige skøn, samt at belyse de forhold som ledelsen skal tage stilling til i forbindelse med udøvelse af disse skøn. Dette vil gøre læser bedre i stand til at forholde sig til de problemstillinger som analyseres i afhandlingens efterfølgende afsnit.

4.1 Introduktion til regnskabsmæssige skøn

Hverken ÅRL eller IFRS indeholder en egentlig definition af regnskabsmæssige skøn, hvorimod IAS 8 indeholder en definition på ændringer af regnskabsmæssige skøn, med ordlyd som følger:

“A change in accounting estimate is an adjustment of the carrying amount of an asset or a liability, or the amount of the periodic consumption of an asset, that results from the assessment of the present status of, and expected future benefits and obligations associated with, assets and liabilities. Changes in accounting estimates result from new information or new developments and, accordingly, are not corrections of errors” (IAS 8.5)

Regnskabsmæssige skøn defineres dog særskilt i revisionsstandarden vedrørende regnskabsmæssige skøn ISA 540 (R), med følgende ordlyd:

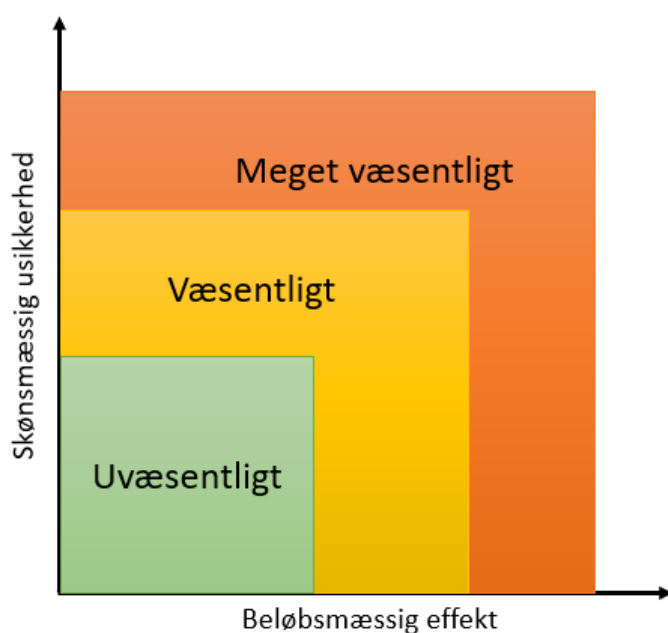
”Regnskabsmæssigt skøn – et beløb, hvis måling, i overensstemmelse med kravene i den relevante regnskabsmæssige begrebsramme, er forbundet med skønsmæssig usikkerhed” (ISA 540(R).12)

Det kan altså udledes, at et regnskabsmæssigt skøn er et monetært beløb i årsrapporten, som er forbundet med en skønsmæssig usikkerhed. Dette vil sige at skønnet, i sagens natur i øvrigt, udøves på baggrund af den viden som virksomhedens ledelse har tilgængelig på tidspunktet for regnskabsaflæggelsen.

Eksempler på regnskabsmæssige skøn kunne være vurdering af nedskrivningsbehov på debitorer og varebeholdninger, brugstid og afskrivningshorisont på anlægsaktiver og hensættelser til forpligtelser med skønsmæssig usikkerhed, herunder betingede vederlag ved virksomhedssammenslutninger som berøres yderligere i afhandlingens efterfølgende afsnit.

Regnskabsmæssige skøn kan være mere eller mindre væsentlige for regnskabet. Væsentligheden af skønnet afhænger af den skønsmæssige usikkerhed forbundet hermed, samt den beløbsmæssige effekt af skønnet (EY Danmark, 2021). Dette kan illustreres ved nedenstående figur:

Figur 4: Væsentlighed af regnskabsmæssige skøn

Kilde: Egen tilvirkning

Væsentligheden af skønnet er vigtigt for ledelsen at have for øje ved udøvelsen, da væsentligheden af skønnet påvirker den grad af dokumentation som ledelsen skal kunne ligge til grund for skønnet. Desuden vil ledelsen ofte selv have interesse i at væsentlige skøn er udarbejdet på et oplyst og dokumenteret grundlag.

I forbindelse med indregning og måling af earn-out aftaler indgår der som oftest regnskabsmæssige skøn af mere eller mindre væsentlig karakter. Dette vil blive berørt yderligere i de efterfølgende afsnit om ledelsens udøvelse af skøn i denne forbindelse.

4.2 Indregning og måling

Indregning og måling indgår som illustreret i tidligere afsnit som det fjerde niveau i begrebsrammen, hvilket også omfatter indregning og måling af poster og transaktioner som indeholder regnskabsmæssige skøn. Nødvendigheden af anvendelse af regnskabsmæssige skøn anerkendes i de internationale regnskabsstandarder under IAS 1, som siger:

”Ved opgørelsen af den regnskabsmæssige værdi af visse aktiver og forpligtelser kræves et skøn over, hvordan usikre fremtidige begivenheder påvirker disse aktiver og forpligtelser ved regnskabsårets afslutning” (IAS 1.126)

På denne måde anerkendes det altså at regnskabsmæssige skøn kan være nødvendige ved aflægelse af regnskabet. Dog skal regnskabsaflægger fortsat have for øje, at indregningskriterierne for indregning af aktiver og passiver skal være opfyldt. Indregningskriterierne som skal være opfyldt, er følgende (ÅRL § 33; IASB Framework):

1. Det skal være sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde (aktiver) eller fragå virksomheden (forpligtelser).
2. Aktivets eller forpligtelsens værdi skal kunne måles pålideligt.

Såfremt disse kriterier ikke kan opfyldes, vil den pågældende post altså ikke skulle eller kunne indregnes i årsregnskabet. Dog skal regnskabsaflægger notere sig at der i nogle tilfælde, i både IFRS og ÅRL, stilles krav om omtale af posten. Det kan sig være oplysning i noterne, eksempelvis som eventualforpligtelse, eller lignende oplysninger.

ÅRL definerer ikke eksplicit hvad "sandsynligt" betyder. Under IAS 37 om hensatte forpligtelser indgår der en definition heraf, som lyder:

"I denne standard anses et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer eller andre begivenheder som sandsynlig, hvis sandsynligheden for, at begivenheden vil indtræffe, er større end sandsynligheden for, at den ikke vil opstå" (IAS 37.23).

Vurderingen af hvorvidt dette krav om sandsynlighed er opfyldt skal foretages af ledelsen på tidspunktet for regnskabsaflæggelsen, hvor der skal tages hensyn til informationer kendt på balancedagen, og som vedrører perioden op til og med balancedagen (ÅRL § 33, stk. 4; IASB Framework).

Disse indregningskriterier er særligt interessante når man arbejder med regnskabsmæssige skøn. Dette skyldes at den skønsmæssige del af en post eller transaktion, kan medføre at enten sandsynlighedskriteriet eller kravet om pålidelig måling ikke kan opfyldes, og kan derfor betyde at de pågældende poster eller transaktioner ikke kan/skal indregnes i årsregnskabet, men alternativt oplyses om på anden vis som tidligere beskrevet.

Såfremt regnskabsposten opfylder disse indregningskriterier, er det næste skridt bestemmelse af målegrundlaget for den pågældende regnskabspost. Herefter indregnes den pågældende post efter det målegrundlag som finder anvendelse efter ÅRL eller IFRS.

Nærmere omtale af konkrete målegrundlag foretages i afhandlingens afsnit om indregning og måling af earn-outs.

5. Regnskabsmæssig behandling af earn-out aftaler i forbindelse med virksomhedssammenslutninger.

Dette afsnit har til formål at give læseren en grundlæggende viden omkring den regnskabsmæssige behandling af earn-out aftaler i forbindelse med virksomhedssammenslutninger. Afsnittet vil udgøres af en kort redegørelse for reglerne for området, samt et eksempel på beregning samt regnskabsmæssig behandling af en earn-out aftale, for at skabe et mere illustrativt indtryk for læseren.

Earn-out aftaler opstår som regel i forbindelse med en virksomhedsovertagelse. Der vil derfor indledningsvist i dette afsnit være en kort introduktion til virksomhedsovertagelser, hvorefter fokus rettes nærmere mod earn-out aftalernes behandling i denne forbindelse.

5.1 Virksomhedsovertagelser

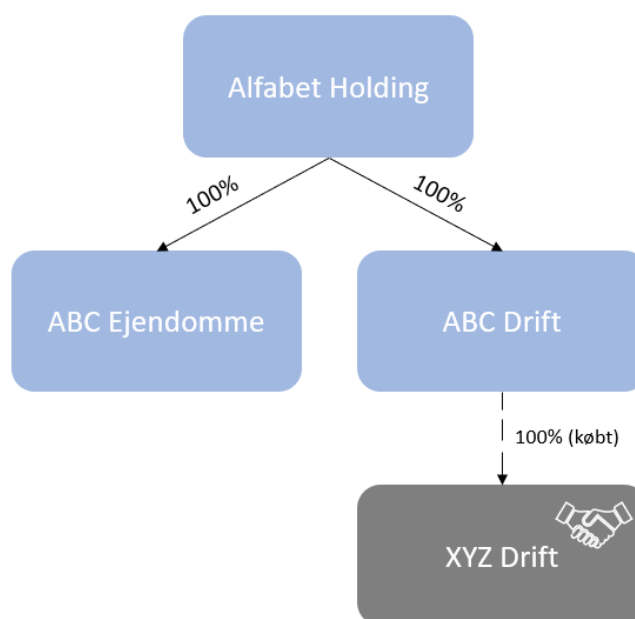
Virksomhedsovertagelser kan overordnet set betegnes som en sammenslutning af to eller flere separate virksomheder, til én fortsættende virksomhed. Virksomhedsovertagelser kan ske på flere måder, herunder både ved at den fortsættende virksomhed køber nettoaktiverne i den overtagne virksomhed, eller at der etableres et moder-datterforhold, som følge af køb af en større andel af aktierne eller anparterne i en separat virksomhed (EY, 2020 s. 192). Udover disse former kan der være tale om koncerninterne sammenslutninger. Med henvisning til opgavens afgrænsning under afsnit 2.2 omtales koncerninterne sammenslutninger ikke yderligere.

Helt grundlæggende for reglerne om virksomhedssammenslutninger er forudsætningen om, at der er tale om to virksomheder som "sluttes" sammen, og ikke blot en gruppe af aktiver som overtages af den overtagende virksomhed. Dette understøttes af definitionen af en virksomhedssammenslutning som fremgår af IFRS 3:

"En transaktion eller en anden begivenhed, hvor en overtagende virksomhed opnår bestemmende indflydelse på en eller flere virksomheder. De transaktioner, der undertiden benævnes »ægte fusioner« eller »fusioner mellem ligeværdige partnere« udgør også virksomhedssammenslutninger i henhold til brugen af dette i udtryk i denne standard" (IFRS 3, appendix A).

For at understøtte læser er der herunder lavet en illustration af en virksomhedsovertagelse, som viser en simpel transaktion med overtagelse af 100% af aktierne i den overtagne virksomhed. Dette eksempel vil danne grundlag for senere eksemplificeringer i afhandlingen:

Figur 5 - Virksomhedssammenslutning

Kilde: Egen tilvirkning

Illustrationen viser en lille koncern bestående af et holding-, ejendoms- og driftselskab, hvor det bestående driftselskab (ABC Drift) erhverver 100% af aktierne i XYZ Drift. På denne måde opnår ABC Drift bestemmende indflydelse, og ultimativt opnår Alfabet Holding bestemmende indflydelse over XYZ Drift, hvorved IFRS' definition af en virksomhedssammenslutning her er opfyldt.

5.2 Overtagelsesmetoden

Når der er tale om en ekstern virksomhedsovertagelse, som i eksemplet omtalt ovenfor hvor en ekstern virksomhed kommer under bestemmende indflydelse fra en anden virksomhed, er hovedreglen nu efter både ÅRL og IFRS, at overtagelsesmetoden anvendes ved den regnskabsmæssige behandling af virksomhedssammenslutningen (PwC, 2020, s. 588).

Overtagelsesmetoden består af en række punkter som man skal gennemgå ved en virksomhedsovertagelse. Disse præsenteres kort herunder (PwC, 2020, s. 588-589):

Fastsættelse af overtagelsestidspunkt og den overtagende part. Dette er tidspunktet hvor den overtagende part opnår kontrol over den overtagne part. I ovenstående eksempel er det slået fast at den overtagende part er ABC Drift. For nemheds skyld antages overtagelsestidspunktet at være 1. januar 202X.

Opgørelse af købesum. Købesummen udgør dagsværdien af vederlaget. Denne del er interessant med henblik på earn-out aftaler, da købesummen også omfatter dagsværdien af earn-out aftalen. Opgørelsen af denne omtales nærmere senere i opgaven. Bemærk i øvrigt at omkostninger afholdt i forbindelse med gennemførelse af virksomhedsovertagelsen ikke kan indregnes i kostprisen, men derimod indregnes i resultatopgørelsen efterhånden som de afholdes.

Identifikation og opgørelse af dagsværdi af de identificerbare nettoaktiver. Der skal foretages identifikation og omregning til dagsværdi af alle identificerbare aktiver, uanset om de indgår i den overtagne virksomheds overtagelsesbalance.

Opgørelse af goodwill. Goodwill opgøres som forskellen mellem den opgjorte købesum, som nævnt under andet punkt ovenfor, og dagsværdien af identificerbare aktiver som nævnt under tredje punkt ovenfor. Da der i ovenstående eksempel er tale om en 100% erhvervelse, vil der ikke være forskel mellem anvendelse af "fuld-goodwill"-metoden og "købt-goodwill"-metoden, og derfor omtales disse metoder ikke yderligere.

Bemærk at ovenstående beskrivelse af trinnene i overtagelsesmetoden ikke kan anses som fyldestgørende, men skal ses som en intro til metoden, for at understøtte læser i forståelsen af processen for virksomhedssammenslutninger. Herunder følger nærmere beskrivelse af de to trin som anses for mest væsentlige for opgavens omdrejningspunkt vedrørende betingede vederlag, nemlig opgørelse af købesummen og opgørelse af goodwill. Disse trin er valgt da opgørelsen af dagsværdien af det betingede vederlag, har en direkte effekt på disse trin i modsætning til øvrige trin nævnt ovenfor.

5.2.1 Opgørelse af købesum

Når købesummen skal opgøres, følger reglerne i ÅRL § 122 reglerne i IFRS 3, som foreskriver at kostprisen skal opgøres til dagsværdi såfremt overtagelsesmetoden anvendes, hvilket som nævnt er tilfældet her. Her er det vigtigt for regnskabsaflægger at have for øje at hverken

transaktionsomkostninger, i form af f.eks. honorarer til advokat og revisor, eller omkostninger til at finansiere købet, som omkostninger til at optage nødvendige lån mv., ikke kan indgå i kostprisen. Transaktionsomkostninger vil derimod skulle indregnes i resultatopgørelsen i takt med at de afholdes, mens finansieringsomkostninger vil skulle fratrækkes gælden i balancen og amortiseres over lånets løbetid (Steffensen, 2020, s. 969).

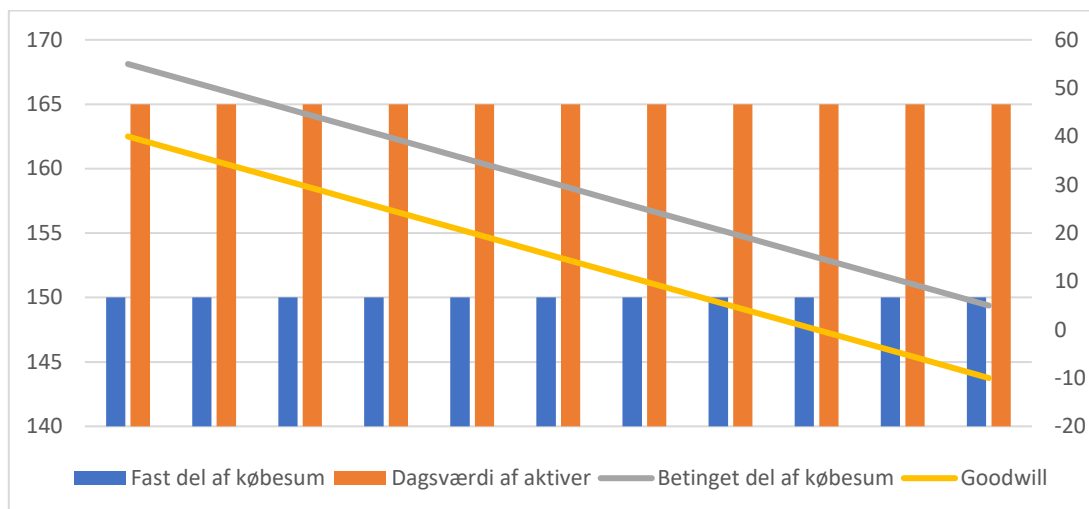
Med hensyn til earn-out aftaler, har disse en direkte effekt på opgørelse af købesummen. Kravet om at kostprisen skal opgøres til dagsværdi, gælder også den del som måtte bestå af betingede vederlag i forbindelse med købet. Dette kan eksempelvis være betinget af hvordan den overtagne virksomhed klarer sig i de første år efter overtagelsen. Det er her væsentligt at bemærke, at såfremt en del af det betingede vederlag afhænger af fortsat ansættelse af en tidligere direktør eller ejer, hvilket er ret almindeligt, vil dette anses som en lønaftale og derfor ikke indgå som en del af købsprisen (Steffensen, 2020, s. 970). Yderligere redegørelse for betingede vederlag og et eksempel herpå vil fremgå af afhandlingens efterfølgende afsnit.

5.2.2 Opgørelse af goodwill

Goodwill opgøres som forskellen mellem købsvederlaget, opgjort som beskrevet ovenfor, og dagsværdien af de identificerede aktiver i købesums allokeringen. Såfremt dagsværdien af de identificerede aktiver overstiger købsvederlaget, er der tale om negativ goodwill (badwill) (PwC, 2020, s. 602).

Goodwill er altså afhængigt af det endelige købsvederlag, og derved også direkte afhængigt af dagsværdien af betingede vederlag som måtte indgå i virksomhedssammenslutningen. Altså vil en højere dagsværdi af betingede vederlag betyde en højere kostpris, og dermed også et højere goodwillbeløb og vice versa. Dette forhold kan illustreres ved nedenstående:

Figur 6: Sammenhæng mellem earn-out og goodwill

Kilde: Egen tilvirkning

Her ses det, at under antagelse af et fast vederlag på 150, en opgjort dagsværdi af identificerede aktiver på 165 og et betinget vederlag med dagsværdi på 55 vil goodwill kunne opgøres til 40. Derudover ses det at jo tættere dagsværdien af det betingede vederlag bevæger sig på 0, jo lavere bliver værdien af goodwill.

Herved har ledelsens skøn vedrørende dagsværdien af earn-out aftalen en direkte indvirkning på den kostpris som goodwill indregnes med på tidspunktet for overtagelsen. Dette vil løbende have effekt på afskrivningerne på goodwill såfremt man aflægger efter ÅRL, og den værdi man skal nedskrivningsteste årligt såfremt man aflægger efter IFRS (ÅRL § 43; IAS 36; PwC, 2020, s. 604-605).

5.3 Betingede vederlag

Dette afsnit har til hensigt at redegøre for betingede vederlags anvendelse, samt indregning og måling, som grundlag for læsers forståelse af efterfølgende afsnit i afhandlingen.

5.3.1 Anvendelse af betingede vederlag

Betingede vederlag anvendes typisk i virksomhedsovertagelser hvor køber og sælger ikke er enige om værdiansættelsen af den solgte virksomhed. Betingede vederlag kan i denne forbindelse

anvendes til, at en del af købesummen for en virksomhed vil fastsættes ud fra nogle bestemte fremtidige udfald, på parametre som bestemmes af aftaleparterne i fællesskab. Earn-out aftalen baseres typisk på finansielle parametre, da uoverensstemmelsen mellem køber og sælger ofte vil have grund i uenighed om virksomhedens potentiale for vækst, indtjening eller andre lignende forhold. Man vil derfor typisk se, at det betingede vederlag er betinget af kommende omsætning, overskud (før skat), EBITDA eller et lignende finansielt og målbart nøgletal. I øvrigt vil man typisk se at betingelserne i en sådan aftale løber over en kortere årrække, og typisk ikke vil overstige 5 år (*Hvad er earn-out og hvornår bruges det?*, 2021).

5.3.2 Indregning og måling af betingede vederlag

Når betingede vederlag er en del af en virksomhedssammenslutning, skal denne del af vederlaget indregnes i regnskabet i lighed med øvrige dele af vederlaget og virksomhedssammenslutningen i øvrigt. Som fastslået ovenfor indgår det betingede vederlag som en del af købesummen, men hvordan opgøres det betingede vederlag, og hvordan håndteres den modsvarende forpligtelse i regnskabet. Dette vil blive adresseret nedenfor.

Aktivet

Som adresseret ovenfor indregnes det betingede vederlag som en del af kostprisen under virksomhedssammenslutningen. Som nævnt skal kostprisen opgøres til dagsværdi, hvilket også gør sig gældende for indregningen af det betingede vederlag. Dette omtales konkret i IFRS 3, som følger:

”Det vederlag, den overtagende virksomhed erlægger for den overtagne virksomhed, omfatter eventuelle aktiver eller forpligtelser, der hidrører fra en aftale om betinget vederlag (jf. afsnit 37). Den overtagende virksomhed skal indregne dagsværdien af det betingede vederlag på overtagelsestidspunktet som et led i det erlagte vederlag for den overtagne virksomhed” (IFRS 3.39)

Dagsværdi som begreb defineres i Appendix A til IFRS 3, på baggrund af den definition som indgår i IFRS 13. IFRS 13 er indført senere end IFRS 3, og har medført en opdatering af dagsværdi definitionen (IFRS 3.64F). IFRS’ definition af dagsværdi lyder som følger:

”Den pris, der kunne opnås ved at sælge et aktiv, eller der skulle betales for at overdrage en forpligtelse i en velordnet transaktion mellem markedsdeltagere på målingstidspunktet” (IFRS 3.A1; IFRS 13.9).

ÅRL har en lidt anderledes definition, som fremgår af bilag 1 til loven. Denne stemmer i højere grad overens med den tidligere definition i IAS 39. Det fremgår dog imidlertid at IFRS 13 er den relevante standard, at anvende som fortolkningsbidrag og dermed til at udfylde lovens bestemmelser vedrørende dagsværdireguleringer (Fedders, Steffensen and Tang Lassen, 2017, s. 448).

Reglerne om dagsværdiregulering i IFRS 13 er i høj grad fokuseret på ”markedet”, og ligger fokus på at regnskabsaflægger skal anvende det primære eller mest fordelagtige marked som regnskabsaflægger har adgang til (IFRS 13.16), og at regnskabsaflægger skal anvende de forudsætninger som markedsdeltagerne ville anvende i prisfastsættelsen (IFRS 13.22). Dette vil sige at dagsværdien af betingede vederlag, i denne forbindelse principielt set også skal være baseret på markedets forventninger eller forudsætninger, eksempelvis markedets forventninger til indtjeningen, såfremt dette er en afgørende faktor i aftalen.

I praksis vil det dog være svært at undgå at ligge regnskabsaflæggers forudsætninger til grund for opgørelsen af dagsværdien. Eksempelvis budgetterede nettoindtægter, såfremt dette er en afgørende faktor. Her er det dog vigtigt, at regnskabsaflægger har for øje at det er forholdende som er kendte på overtagelsestidspunktet, som skal lægges til grund for dagsværdien af det betingede vederlag. Hvis det antages at ABC Drift overtager XYZ drift d. 1. januar 202X og har balancedag d. 30. juni 202X, så er det altså forholdende d. 1. januar som skal lægges til grund for dagsværdien, og ikke forholdende ved balancedagen. (Fedders, Steffensen and Tang Lassen, 2017, 186).

Forpligtelsen

Når der indgås aftale om betingede vederlag ved en virksomhedssammenslutning, indregnes dagsværdien af dette betingede vederlag, som nævnt ovenfor, som en del af købsprisen. Den overtagende virksomhed forpligter sig dog også til at erlægge den betingede del af vederlaget, hvorved der også indregnes en forpligtelse som modsvarer aktivets indregning som beskrevet ovenfor.

Jf. IFRS 3 skal forpligtelsen vedrørende det betingede vederlag indregnes og måles til dagsværdi, i lighed med den del som indgår som en del af købsprisen (IFRS 3.39-3.40). Såfremt det antages, at

det betingede vederlag er betinget af indtjening, og vil udløse en ekstra kontantbetaling, så opfylder en sådan aftale definitionen for en finansiel forpligtelse i IAS 32.11, og skal behandles som sådan.

Under ÅRL er der imidlertid en undtagelse til bestemmelserne vedrørende måling af forpligtelser til dagsværdi, som konkret imødegår betingede vederlag opstået i forbindelse med virksomhedssammenslutninger. Denne undtagelse fremgår af ÅRL § 37, stk. 3, nr. 5, og foreskriver at bestemmelserne i ÅRL § 37, stk. 1 om måling til dagsværdi, ikke gælder for denne type aftaler. Dette rejser spørgsmålet om hvordan den regnskabsmæssige behandling så skal foretages.

Umiddelbart er der to muligheder for måling af denne type forpligtelser under ÅRL, som melder sig i denne diskussion. Erhvervsstyrelsen udgav i 2018 en udtalelse om forholdet mellem bestemmelserne om virksomhedssammenslutninger i ÅRL og IFRS 3. Her udtaler erhvervsstyrelsen:

”Earn-ouden skal i stedet måles til nettorealisationssværdi efter årsregnskabslovens § 36 eller til kapitalværdi efter årsregnskabslovens § 47, stk. 2. Kapitalværdien opgøres ved tilbagediskontering af de forventede pengestrømme og vil derfor antageligt være tæt på dagsværdien.” (Erhvervsstyrelsen, 2018, s. 16).

At måle til nettorealisationssværdi, vil i denne henseende betyde at earn-out forpligtelsen indregnes til det beløb som køber med mere end 50% sandsynlighed kommer til at betale. Vel at mærke uden tilbagediskontering eller vægtning af forskellige udfald (PwC, 2020, s. 592). Dette vil altså sige at denne model resulterer i, at der i mange tilfælde vil være en forskel mellem forpligtelsen målt til nettorealisationssværdi, og opgørelsen af det samlede vederlag, som måles til dagsværdi jf. ovenfor.

Denne forskel må alt andet lige skulle føres i resultatopgørelsen, hvorved man vil have en indtægt ved ikke at indregne forpligtelsen, eller en omkostning ved at indregne earn-out forpligtelsen da denne anses som sandsynlig, og derved indregnes til fuld værdi uden tilbagediskontering (PwC, 2020, s. 592).

Alternativet hertil er anvendelse af bestemmelserne for hensatte forpligtelser i ÅRL § 47. Disse bestemmelser kan anvendes jf. erhvervsstyrelsens udtalelse ovenfor. En hensat forpligtelse er defineret som følger i ÅRL:

”Forpligtelser, der er uvisse med hensyn til størrelse eller forfaldstid, og som vedrører regnskabsåret eller tidligere regnskabsår.” (ÅRL Bilag A).

Usikkerhed vedrørende størrelse må siges at være opfyldt ved indregning af earn-out forpligtelser. ÅRL § 47 stk. 2 giver her mulighed for, at indregne earn-out forpligtelsen til kapitalværdi, som opgøres ved tilbagediskontering af forventede fremtidige pengestrømme, og må derfor antages at ligge tættere på dagsværdien end tilfældet er med nettorealisationsværdien (EY, 2020, s. 197). Dette vil blive yderligere belyst i afhandlings næste afsnit omhandlende ledelsens udfordringer, og udøvelse af skøn i denne forbindelse.

Altså er der en lille forskel mellem IFRS og ÅRL i måden som earn-out forpligtelsen behandles på. Den praktiske effekt heraf illustreres i afhandlingens næste afsnit.

5.3.3 Efterfølgende regulering af betingede vederlag

Efterfølgende reguleringer til det betingede vederlag skal som udgangspunkt føres i resultatopgørelsen, og dermed har det en direkte indflydelse på resultatet hvis det regnskabsmæssige skøn i denne forbindelse ikke er præcist. Dette udgangspunkt skyldes, at reguleringer til det betingede vederlag forventes at være begrundet i forhold, som er opstået efter overtagelsesdagen.

Hvis det derimod konstateres indenfor en 12-måneders periode efter overtagelsesdagen, at det betingede vederlag var opgjort på et ufuldstændigt grundlag, og at relevante forhold tilstede på overtagelsesdagen dermed ikke er afspejlet i opgørelsen af det betingede vederlag, skal reguleringen foretages i direkte i kostprisen og dermed også reguleres i den oprindelige købesumsallokering (PwC, 2020, s. 593).

Såfremt der efter udløbet af denne 12-måneders periode konstateres væsentlige fejl i opgørelsen af dagsværdien, på baggrund af de oplysninger som var tilgængelige på balancedagen, skal dette rettes som væsentlige fejl i henhold til ÅRL § 52, stk. 2 hhv. IAS 8 (PwC, 2020, s. 593; Erhvervsstyrelsen, 2018, s. 17).

6. Udfordringer og skøn i forbindelse med betingede vederlag ved virksomhedssammenslutninger – et praktisk eksempel

Dette afsnit har til formål at identificere og analysere de udfordringer og regnskabsmæssige skøn som ledelsen af den regnskabsaflæggende virksomhed står overfor, i forbindelse med betingede vederlag som er opstået i forbindelse med en virksomhedssammenslutning.

Dette formål imødekommes gennem et praktisk eksempel på en virksomhedsovertagelse med betingede vederlag, hvorigennem udfordringer og skøn identificeres og analyseres.

Eksemplet tager udgangspunkt i den simple virksomhedssammenslutning som illustreret i figur 5.

Eksemplets øvrige forudsætninger fremsættes i nedenstående beskrivelse:

Forudsætninger

ABC Drift overtager XYZ drift. Den faste del af købesummen udgør 55 mio. kr., som afregnes ved overtagelse. Dato for overtagelse er d. 1. januar 202X. XYZ Drifts overtagelsesbalance (31.12.202X) udviser nettoaktiver for i alt 47 mio. kr. inden købesumsallokeringen er foretaget (Se overtagelsesbalance i Bilag 1).

Der er i forbindelse med virksomhedssammenslutningen indgået en earn-out aftale, som følge af at den købende og den sælgende part har været uenige om XYZ Drifts indtjeningspotentiale. På baggrund heraf er earn-out aftalen baseret på virksomhedens resultat før skat i de kommende år. Finansielle poster er indeholdt i earn-outen, da rentebærende gæld udgør en væsentlig del af balancen i XYZ Drift.

Earn-out

Earn-out aftalen består af følgende betingelser:

1. Den købende virksomhed skal afregne 35% af det opnåede resultat før skat i virksomhedens første år (202X) til den tidligere ejer af XYZ Drift.
2. Efter virksomhedens første år indtræder den købende virksomhed i earn-out periode 1, som består af virksomhedens andet og tredje år under ABC's ejerskab. Her skal den købende

virksomhed afregne 2 mio. DKK til den tidligere ejer af XYZ drift, såfremt virksomhedens resultat før skat akkumuleret for perioden overstiger 5,5 mio.

3. Efter virksomhedens tredje år indtræder den købende virksomhed i earn-out periode 2, som består af virksomhedens fjerde og femte år under ABC's ejerskab. Her skal den købende virksomhed afregne 2,75 mio. DKK til den tidligere ejer af XYZ drift, såfremt virksomhedens resultat før skat akkumuleret for perioden overstiger 5,5 mio.

Earn-out skal afregnes på baggrund af et normaliseret resultat. Dette vil sige at køber ikke tilsigtet kan afholde ekstraordinære omkostninger for at nedbringe resultatet, da der skal reguleres herfor i resultatet.

Earn-out betalingen opgøres af køber, og effektueres ud fra denne opgørelse såfremt sælger ikke har ytret indvendinger mod denne indenfor de første 30 dage efter denne er kommet til sælgers kundskab.

6.1 Opgørelse af vederlag og allokering af købesum

Ledelsens opgave er nu at foretage en købesums allokering, som i sagens natur består af de 3 punkter i overtagelsesmetoden som tidligere nævnt. Opgørelse af vederlag, identifikation og opgørelse af dagsværdi for identificerbare aktiver samt opgørelse af goodwill.

Ledelsen vil foretage de fornødne handlinger i nævnte rækkefølge, og vil derfor starte med at opgøre vederlaget. Dette indebærer opgørelse af dagsværdien af vederlaget, og dermed den earn-out som er indgået. I denne forbindelse skal ledelsen altså udøve skøn over hvorvidt XYZ Drift under ledelse af ABC, vil opnå den indtjening som forpligter dem til at afregne det betingede vederlag overfor den tidligere ejer af XYZ Drift.

6.1.1 Opgørelse af dagsværdien af købsvederlaget

Når dagsværdien af købsvederlaget skal fastlægges, vil ledelsen starte med at fastslå, at dagsværdien af den faste del af vederlaget er 55 mio.kr., da betalingen heraf vil falde på tidspunktet for overtagelse af XYZ Drift.

Ledelsen skal herefter opgøre dagsværdien af det betingede købsvederlag på baggrund af bestemmelserne i IFRS 3, som også fungerer som fortolkningsbidrag for ÅRL og derved gælder det også her at købsvederlaget skal opgøres til dagsværdi (Erhvervsstyrelsen, 2018, s. 16).

Grunden til at ledelsen her står overfor et regnskabsmæssigt skøn er, at der for det pågældende aktiv ikke findes et aktivt marked hvor priser kan observeres. Desuden vil det ikke være muligt, indirekte at observere priser for lignende aktiver, da denne earn-out aftale er specifik og unik, og derfor ikke har en observerbar pris på markedet. Disse former for input kaldes jf. IFRS 13 for henholdsvis niveau 1 og niveau 2 input (IFRS 13.76-85). Da disse ikke kan anvendes for denne type aktiv, vil ledelsen skulle anvende niveau 3 input ved deres ansættelse af dagsværdien af dette aktiv. Niveau 3 input er jf. IFRS 13 ikke-observerbare input, som i sagens natur i højere grad end niveau 1 og 2 input er genstand for signifikant grad af dømmekraft og subjektivitet (IFRS 13.86-90).

Her skal det bemærkes at ÅRL §37 på samme måde prioriterer input til dagsværdien som IFRS 13, hvorved der ikke vil være nævneværdig forskel på opgørelsen af dagsværdien af aktivet alt efter om der aflægges efter ÅRL eller IFRS (ÅRL §37 stk. 1; Erhvervsstyrelsen, 2018).

Ledelsen skal vælge en værdiansættelsesmetode til at fastsætte dagsværdien. Her nævner IFRS 13 selv 3 forskellige muligheder, som kan anvendes. IFRS 13 prioriterer ikke værdiansættelsesmetoderne, i modsætning til anvendte inputs. De 3 metoder defineres som følger i IFRS 13 (IFRS 13 Appendix A; B5-B11):

- ❖ **Markedsmetoden** – ”En værdiansættelsesmetode, der anvender priser og andre relevante oplysninger skabt ved markedstransaktioner med identiske eller sammenlignelige (dvs. lignende) aktiver, forpligtelser eller en gruppe af aktiver og forpligtelser, såsom en forretningsenhed.” (IFRS 13 Appendix A)
- ❖ **Omkostningsmetoden** – ”En værdiansættelsesmetode, der afspejler det beløb, der aktuelt kræves for at erstatte aktivets kapacitet (ofte benævnt aktuel genanskaffelsesværdi).” (IFRS 13 Appendix A)
- ❖ **Indkomstmetoden** – ”Værdiansættelsesmetode, der konverterer fremtidige beløb (f.eks. pengestrømme eller indtægter og omkostninger) til et enkelt (dvs. tilbagediskonteret) beløb. Dagsværdimålingen fastlægges på grundlag af markedets aktuelle forventninger til disse fremtidige beløb.” (IFRS 13 Appendix A)

Ledelsen skal her have "det retvisende billede" for øje, og vælge den værdiansættelsesmetode som vurderes at kunne give det mest retvisende billede af virksomhedens aktiver og passiver i denne forbindelse (ÅRL § 11; IAS 1).

Markedsmetoden vurderes i denne forbindelse ikke at være mest retvisende, da denne metode søger at tage udgangspunkt i lignende markedstransaktioner, hvor identiske eller lignende aktiver er overdraget. Dette synes udfordrende for ledelsen ved køb af en virksomhed, da en virksomhed typisk vil være ret så unik, og derved vil det være svært at identificere en helt sammenlignelig transaktion i et marked. **Omkostningsmetoden** eller genanskaffelsesværdien er ikke så ligetil at fastlægge for en transaktion som denne, da der som nævnt er tale om et ret så unikt element i form af virksomheden "XYZ Drift". Det er dermed ikke nemt at fastslå hvad det vil kræve af genanskaffe eller genproducere aktivet. På baggrund heraf vurderes **indkomstmetoden** at kunne give det mest retvisende billede af virksomhedens aktiver og passiver i denne forbindelse.

Ved anvendelse af en indkomstmetode er der en række forskellige værdiansættelsesmetoder, som kan bringes til anvendelse. Herunder benævner IFRS 13 både nutidsværdimetoder og kendte prisfastsættelsesmodeller, som Black-Scholes-Merton modellen eller en binomialmodel (IFRS 13, B11). Målingen af sådanne ikke-finansielle aktiver tager som oftest udgangspunkt i markedsdeltagerens mulighed for at generere økonomiske fordele, hvorved anvendelsen af en indkomstmetode her er oplagt (EY, 2020, s. 89). Da denne earn-out aftale indeholder eventuelle fremtidige pengestrømme, vurderes det at være oplagt at anvende en nutidsværdimetode. Det antages derfor at ledelsen vælger at anvende denne type model til at måle dagsværdien.

Ledelsens valg af en nutidsværdimodel betyder at ledelsen nu skal adressere de fremtidige pengestrømme, og hvad der forventes heraf.

Som det er nævnt ovenfor, så er de fremtidige pengestrømme afhængige af XYZ Drifts indtjenings-evne, da klausulerne i earn-out aftalen afhænger af resultatet før skat i konkrete perioder. Ledelsen vil derfor skulle forholde sig til den fremtidige indtjeningssevne, over den periode som earn-out aftalen løber. Dette gør ledelsen ved at ligge et driftsbudget for XYZ Drift. Se ledelsens driftsbudget i bilag 2.

I dette driftsbudget ses det at ledelsen forventer en vækst i aktiviteten på 12,45% over de kommende 5 år, med en lidt højere indtjening til følge. For at adressere klausulerne i den indgåede earn-

out aftale, inddeles indtjeningen (resultat før skat) i de perioder som klausulerne omfatter. Denne inddeling ses herunder:

Resultat år 1	2.405.000,00
Resultat år 2 + 3 (periode 1)	5.582.500,00
Resultat år 4 + 5 (periode 2)	6.140.000,00

Her ses det at ledelsen forventer et resultat før skat på 2.405 t.DKK i år 1, samt at imødekomme betingelserne for at udløse earn-out betalingen i både periode 1 og periode 2. Såfremt dette ansås som helt sikkert, ville det medføre nedenstående betalinger af betingede vederlag fra earn-out aftalen:

Efter år 1	841.750,00
Efter år 3	2.000.000,00
Efter år 5	2.750.000,00

Ledelsen har dog adresseret sandsynligheden for at man ikke udløser earn-out betaling i periode 1 og 2, som følge af at resultat før skat ikke vil overstige 5,5 m.DKK. Ledelsen har adresseret denne sandsynlighed i overensstemmelse med beskrivelsen i IFRS 13 B23, som fastsætter at metoden for forventet nutidsværdi må tage udgangspunkt i sandsynlighedsvægtede gennemsnit af mulige fremtidige pengestrømme (IFRS 13 B.23). Dette vil altså sige at ledelsen anvender den metode som benævnes "Expected present value" i IFRS 13. Denne metode afspejler usikkerheden ved at sandsynlighedsvægte udfald, i modsætning metoden "Discount rate adjustment", som afspejler usikkerheden ved at inkludere usikkerheden i et risikotillæg i diskonteringsfaktoren (IFRS 13 B.22). Her skal det bemærkes, at det er disse to metoder som IFRS 13 fokuserer på under nutidsværdimodeller, men dette betyder ikke at man som regnskabsaflægger er begrænset hertil (*Valuation Techniques (IFRS 13)*, 2020).

Da budgettet for især periode 1 ligger tæt på den grænse som er definerende for earn-out aftalen skal ledelsen fastslå, hvorvidt der er en sandsynlighed for at man ikke vil overstige de 5,5 m.DKK. Følgende beskrivelse repræsenterer i dette eksempel ledelsens vurdering af disse sandsynligheder:

- ❖ **År 1 (35% af resultat før skat)** – Ledelsen anser budgettet som "bedste bud" på indtjeningen i år 1. Ledelsen har ikke vægtet sandsynligheder for udfald af denne del, da der er et

uendeligt antal af sandsynlige udfald, hvorved ledelsen tillægger det budgetterede overskud 100% sandsynlighed.

- ❖ **Periode 1 (2 mio. kr. såfremt resultat for år 2 og 3 samlet overstiger 5,5 mio.)** – Ledelsen har budgetteret med et resultat før skat på 5.582,5 t.DKK, og derved lige over grænseværdien fastsat i earn-out aftalen. Ledelsen anser i sagens natur budgettet som ”bedste bud”, men anser også risikoen for et lavere resultat som tilstedeværende. Der er her to mulige udfald, som består i enten over eller under 5,5 mio. kr. i resultat før skat. Ledelsen tillægger det budgetterede resultat en højere værdi, og vurderer på den baggrund at det er 65% sandsynligt at man opnår et resultat på over 5,5 mio. kr.
- ❖ **Periode 2 (2,75 mio. kr. såfremt resultat for år 2 og 3 samlet overstiger 5,5 mio.)** – Ledelsen har i denne periode budgetteret med et samlet overskud et stykke over grænseværdien, nemlig på 6.140,00 t.DKK, og dermed anser ledelsen det også her som mere sandsynligt at man overstiger de 5,5 mio. kr. i forhold til periode 1. Ledelsen vurderer dog også på det faktum, at såfremt man omsætter for ca. 1,3 mio. kr. under budgettet og med den budgetterede dækning og alt andet lige, vil lande under 5,5 mio. samlet for de 2 år. Det svarer til under 1% af den budgetterede omsætning, hvorved ledelsen anser dette udfald som værende sandsynligt. Ledelsen tillægger dette udfald 15% sandsynlighed, hvorved sandsynligheden for at skulle afregne de 2,75 mio. kr. tillægges 85% sandsynlighed.

Ledelsens udøvelse af skønnet omkring sandsynlighedsvægtning af de forskellige udfald udmønter sig i følgende forventede pengestrømme fra earn-out aftalen:

Periode	Sandssynlige udfald	Sandsynlighed	Sandsynlighedsvægtede pengestrømme
Efter år 1	841.750	100%	841.750
Efter år 3	2.000.000	65%	1.300.000
	0	35%	0
Efter år 5	2.750.000	85%	2.337.500
	0	15%	0
TOTAL	5.591.750		4.479.250

Nu har ledelsen altså identificeret de forventede fremtidige pengestrømme fra earn-out aftalen. Som nævnt ovenfor tager ledelsen udgangspunkt i den metode som IFRS 13 benævner som ”Expected present value”. IFRS 13 deler denne metode op i 2 ”under”-metoder. Metode 1 som

fratrækker en kontant risikopræmie i de forventede pengestrømme for at rense disse for systematisk risiko, og metode 2 som tillægger diskonteringsfaktoren et risikotillæg til at afspejle denne systematiske risiko (IFRS 13.B26-B27). Her anvendes metode 2, hvorved ovenstående forventede pengestrømme anvendes og den systematiske risiko imødekommes af et risikotillæg i diskonteringsfaktoren.

Diskonteringsfaktoren udgør det afkastkrav som stilles til fremtidige pengestrømme, og her vil WACC typisk anvendes. I dette eksempel simplificeres diskonteringsfaktoren til nedenstående faktorer:

Risikofri rente: Den risikofrie rente er udtryk for det afkast som teoretisk set kan opnås uden risiko. Denne kan eksempelvis baseres på afkast af statsobligationer. I dette eksempel har ledelsen taget udgangspunkt i Pablo Fernandez m.fl. årlige analyse og anvendt 0,7% som risikofri rente (Fernandez, Banuls and Acin, 2021).

Markeds-risiko-tillæg: Dette tillæg er udtryk for det nødvendige afkast på et pågældende marked. Denne indeholdes ligeledes i Pablo Fernandez m.fl. analyse på tværs af lande. Her anvender ledelsen ligeledes analysen og derved et risikotillæg på 5,8% (Fernandez, Banuls and Acin, 2021).

Herved anvendes en samlet diskonteringsfaktor på 6,5% af ledelsen til at måle dagsværdien af den betingede del af købsvederlaget. Ledelsen foretager en tilbagediskontering af ovenstående forventede pengestrømme med den fastlagte diskonteringsfaktor.

Tilbagediskonteringen laves ud fra følgende formel:

$$NV = b * (1 + r)^{-y}$$

Den af ledelsen foretagne tilbagediskontering af pengestrømme udmønter sig i nedenstående output:

Pengestrømme:

År	1	2	3	4	5
Forventede pengestrømme	841.750,00	0,00	1.300.000,00	0,00	2.337.500,00
Tilbagediskonteret	790.375,59	0,00	1.076.203,82	0,00	1.706.096,46
Nutidsværdi af tilbagediskonterede pengestrømme:					3.572.675,86

På baggrund af denne måling indregnes den betingede del af købsvederlaget for XYZ Drift til værdien 3.572.675,86 kr. Sammen med den faste del af købsvederlaget på 55.000.000 kr. bringer dette den samlede købesum op på 58.572.675,86 kr. for XYZ Drift.

6.1.2 Identifikation af aktiver og opgørelse af goodwill

Nu kender ledelsen dagsværdien af købsvederlaget, og skal således foretage en allokering af købesummen til identificerbare aktiver, samt opgøre eventuel goodwill eller negativ goodwill, i overensstemmelse med ovenstående redegørelse for overtagelsesmetoden. Ledelsens opgørelse af dagsværdi for identificerbare aktiver ses i bilag 3, hvor det ses at der er identificeret et aktiverbart varemærke, samt en regulering til råvarelageret.

Goodwill opgøres således som forskellen mellem de identificerbare aktiver og dagsværdien af købsvederlaget, og derfor aktiveres 8.613 t.kr. som goodwill. Denne post er altså direkte påvirket af ovenstående earn-out aftale, da merprisen som er betalt i forhold til de identificerbare aktiver indregnes som goodwill. Således sammenhængen som illustreret i figur 6.

6.2 Indregning og efterfølgende måling af earn-out forpligtelsen

Ledelsen har således indregnet den variable del af købesummen som en del af goodwill ved overtagelsen af XYZ Drift. Som nævnt ovenfor så har ledelsen ligeledes til opgave at indregne den forpligtelse, som man påtager sig overfor de tidligere ejere af XYZ Drift.

6.2.1 Indregning efter IFRS

Efter IFRS skal forpligtelsen indregnes til dagsværdi i lighed med ovenstående indregning af vederlaget (IFRS 3.39-40). Dette vil sige at ledelsen ved indregning efter IFRS kan basere sig på samme vurdering som ovenfor med hensyn til opgørelsen af dagsværdien for forpligtelsen. Ledelsen indregner således forpligtelsen til dagsværdien af aftalen, som er fastsat til 3.572.675,86 kr. jf. ovenfor.

6.2.2 Indregning efter ÅRL

Aflægger ledelsen derimod deres årsrapport efter reglerne i ÅRL, er earn-out forpligtelser specifikt undtaget fra reglerne om måling til dagsværdi jf. omtale ovenfor. Ledelsen skal derfor vælge at anvende en af to mulige bestemmelser i loven, nemlig måling til nettorealiseringsværdi efter § 36 eller måling til kapitalværdi efter bestemmelserne om hensatte forpligtelser i § 47 stk. 2. Begge disse målemetoder er kort adresseret nedenfor:

Nettorealiseringsværdi:

Måling til nettorealiseringsværdi efter ÅRL § 36 vil som beskrevet ovenfor under afsnit 5.3.2 medføre, at værdien måles uden tilbagediskontering eller for den sags skyld sandsynlighedsvægtning af udfald. Dette vil betyde at man vil indregne den forpligtelse som virksomheden med mere end 50% sandsynlighed skal betale.

Ledelsen har adresseret sandsynligheden for betaling ovenfor i forbindelse med opgørelse af dagsværdien af vederlaget, hvor det ses at der er over 50% sandsynlighed for hver af de 3 mulige betalinger. Dette betyder at man ved måling af forpligtelsen til nettorealiseringsværdi, vil have en forpligtelse bestående af den samlede sum af de mulige betalinger nemlig 5.591.750 kr. Herved vil der være en forskel mellem den dagsværdi der er indregnet som vederlag og forpligtelsen, som i alt vil udgøre 2.019.074,14 kr. Denne forskel vil således skulle udgiftsføres, som følge af at forpligtelsen overstiger det indregnede aktiv.

Kapitalværdi:

Såfremt ledelsen anser forpligtelsen til de tidligere ejere som en hensat forpligtelse kan denne måles til kapitalværdi jf. ÅRL § 47 stk. 2. Dette er som beskrevet tidligere en mulighed som erhvervsstyrelsen har berørt i deres udtalelse omkring forholdet mellem IFRS 3 og ÅRL, hvorved det må antages at earn-out forpligtelsen kan anses som en hensat forpligtelse.

Kapitalværdien for en forpligtelse defineres som følger i bilag 1 til ÅRL:

”Kapitalværdien for en forpligtelse er den tilbagediskonterede værdi (nutidsværdien) af de fremtidige nettoudbetalinger, der skal ydes i forpligtelsens levetid.” (ÅRL-bilag 1, pkt. D, nr. 5).

Som følge af at dagsværdien af vederlaget ovenfor også er opgjort efter en værdiansættelsesmodel baseret på tilbagediskontering af forventede pengestrømme, vil måling til kapitalværdi i dette tilfælde have samme udfald som opgørelsen ovenfor. Dette skyldes også at man ved opgørelse af kapitalværdien ikke kan fastslå ”de fremtidige nettoudbetalinger” med 100% sikkerhed, og dermed må skønne disse ligesom man har gjort ved opgørelsen af dagsværdien af vederlaget. Det vurderes på denne baggrund at man her kan indregne en forpligtelse svarende til det vederlag som er indregnet, og dermed ikke have en forskel som skal driftsføres.

Forskellen i anvendelse af nettorealisation sværdi og kapitalværdi kan opsummeres ved nedenstående:

	Vederlag (som del af aktiv)	Forpligtelse	Resultateffekt
Nettorealisation sværdi	3.572.676	5.591.750	-2.019.074
Kapitalværdi	3.572.676	3.572.676	0

På baggrund af denne vurdering af de forskellige metoder, vurderes det at være mest hensigtsmæssigt at anvende reglerne for hensatte forpligtelser, og dermed måle forpligtelsen til kapitalværdi.

6.2.3 Efterfølgende regulering af earn-out

Efterfølgende ændringer til earn-out'en skal som nævnt tidligere som udgangspunkt indregnes over resultatopgørelsen, dog med den undtagelse at man regulerer for oplysninger som var tilgængelige på balancedagen indenfor de første 12 måneder efter overtagelsen.

Ledelsen har konstateret følgende 2 forhold, som der reguleres for i earn-out forpligtelsen, og som eksemplificerer den efterfølgende regulering af earn-out'en:

- ❖ **Forhold 1:** Ledelsen konstaterer 2 måneder efter overtagelsen, at en af virksomhedens største kunder inden overtagelsen har varslet en ekstraordinær og stor ordre i XYZ Drifts første år under det nye ejerskab. Ledelsen har vurderet forholdet, og forventer at det vil forbedre resultatet med 3 mio. kr. i år 1, som ikke er afspejlet i budgettet.
- ❖ **Forhold 2:** Ledelsen konstaterer efter år 2, at man med 95 % sikkerhed ikke opfylder betingelserne for den betaling som skal falde efter år 3. Oplysninger som har medført dette forhold var ikke tilgængelige på tidspunktet for overtagelse. Sandsynligheden vedrørende betalingen efter år 5 er uændret.

Forhold 1:

Ledelsen konstaterer at det budgetterede resultat for år 1 er 3 mio. kr. for lavt. Dette har en direkte effekt på earn-out forpligtelsen, da 35% af resultat før skat skal afregnes til tidligere ejer. Oplysningen var tilgængelig på overtagelsestidspunktet, hvorved dette burde have været en del af budgettet som ligger til grund for den oprindelige dagsværdi. Som nævnt tidligere reguleres forhold som var kendt på overtagelsestidspunktet direkte i vederlaget.

Effekten af dette forhold vil derfor afspejles ved at der indregnes 1.050.000 kr. yderligere i kostprisen for XYZ Drift, og dermed altså i goodwill. Modposten hertil vil være på earn-out forpligtelsen, som således vil lyde på 4.558.591,35 kr. på baggrund af nedenstående beregning:

Pengestrømme:

År	1	2	3	4	5
Forventede pengestrømme	1.891.750,00	0,00	1.300.000,00	0,00	2.337.500,00
Tilbagediskonteret	1.776.291,08	0,00	1.076.203,82	0,00	1.706.096,46
Nutidsværdi af tilbagediskonterede pengestrømme:					4.558.591,35

Forhold 2:

Dette forhold er konstateret på baggrund af oplysninger som er blevet tilgængelige efter overtagelsen, og derved skal reguleringen af forpligtelsen foretages over resultatopgørelsen. På dette tidspunkt er delen vedrørende det første år efter overtagelsen afregnet. Udgangspunktet er således nedenstående tilbagediskonterede pengestrømme ved udgangen af år 2:

Pengestrømme:

År	1	2	3	4	5
Forventede pengestrømme	1.300.000,00	0,00	2.337.500,00	0,00	0,00
Tilbagediskonteret	1.220.657,28	0,00	1.935.097,25	0,00	0,00
Nutidsværdi af tilbagediskonterede pengestrømme:					3.155.754,53

Da ledelsen nu vurderer at der kun er 5% sandsynlighed for at man skal afregne de 2 mio. kr. efter år 3, nedbringes den forventede pengestrøm fra 1.300.000 kr. til 100.000 kr., med nedenstående effekt på værdien af forpligtelsen:

Pengestrømme:

År	1	2	3	4	5
Forventede pengestrømme	100.000,00	0,00	2.337.500,00	0,00	0,00
Tilbagediskonteret	93.896,71	0,00	1.935.097,25	0,00	0,00
Nutidsværdi af tilbagediskonterede pengestrømme:					2.028.993,97

Denne regulering foretages over resultatopgørelsen som en indtægt, da det konstateres at de forventede nettoudbetalinger er faldet. Således indtægtsføres reguleringen på 1.126.760,56 kr.

6.3 Præsentation og oplysningskrav

Ledelsen har nu foretaget ovenstående indregning, måling og regulering af earn-out aftalen i regnskabet. I forbindelse med regnskabsaflæggelsen har ledelsen været omfattet af en række krav vedrørende præsentation og oplysninger i regnskabet. Nedenfor er disse krav opsummeret for aflægelse efter henholdsvis IFRS og ÅRL. Regler for ÅRL er beskrevet som de regler der gælder for regnskabsklasse C (stor).

ÅRL:

På baggrund af den valgte målingsmetode ovenfor, som hensat forpligtelse efter ÅRL § 47, stk. 2, skal earn-out forpligtelsen præsenteres som en hensat forpligtelse i årsregnskabet, såfremt dette aflægges efter ÅRL. Hensatte forpligtelser skal i henhold til balanceskemaerne præsenteres som en særskilt passiv-gruppe mellem egenkapitalen og gældsforpligtelser (PwC, 2020, s. 384).

Der skal gives oplysninger om målegrundlag og indregningskriterier for hensatte forpligtelser i anvendt regnskabspraksis, i henhold til ÅRL § 53. Ledelsen skal således være opmærksomme på at afgive passende oplysninger for regnskabsbruger til at forstå grundlaget for indregning og måling af forpligtelsen.

Endvidere er det for regnskabsklasse C et krav at hensatte forpligtelser forklares i noterne, medmindre disse er uvæsentlige for regnskabet. Dette skal ske i henhold til ÅRL § 91. Her kan ledelsen eksempelvis beskrive forholdet omkring earn-out forpligtelsen, og eventuelle usikkerheder forbundet med denne. Forklaring i udviklingen kan eventuelt også understøttes af en primo/ultimo afstemning (EY, 2020, s. 463).

Som reference til ledelsen kan denne henvises til årsrapporten for Uggerly Installation for 2019 for et eksempel på hvordan et sådant forhold kunne præsenteres og oplyses (Uggerly Installation A/S, 2019).

IFRS:

Præsentationen og oplysningerne i regnskabet under IFRS er ligeledes bestemt af, om man præsenterer earn-out aftalen som en hensat forpligtelse, eller som en finansiel forpligtelse. Nedenstående tabel opsummerer klassifikationsmulighederne, samt hvordan disse måles:

Klassifikation og måling af forpligtelse		
Kategori	Beskrivelse	Måling
Hensatte forpligtelser (IAS 37)	Indregnes når og kun når: - "virksomheden på balancedagen har en retlig eller en faktisk forpligtelse som resultat af en tidligere begivenhed," - "det er sandsynligt, at afviklingen heraf vil medføre et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer, og" - "forpligtelsen beløbsmæssigt kan opgøres pålideligt."	"Hensatte forpligtelser skal måles som det bedste skøn over de omkostninger, der er nødvendige for at indfri forpligtelsen på balancedagen. Der skal ved opgørelsen af det bedste skøn tages højde for alle relevante risici og usikkerheder, ligesom den hensatte forpligtelse skal tilbagediskonteres, hvis dette har væsentlig indvirkning."
Finansielle forpligtelser (IFRS 13)	Indregnes når og kun når: - "der for virksomheden foreligger en aftalemæssig rettighed eller pligt til at afregne kontanter eller et andet finansielt instrument"	Finansielle forpligtelser måles som hovedregel til amortiseret kostpris og ellers til dagsværdi efter dagsværdioptionen i IFRS 13.

Tabel 1: Egen tilvirkning med udgangspunkt i Deloitte s. 97 & 285

Klassifikationen som hensat forpligtelse vurderes at være en mulighed for ledelsen, på baggrund af at den indgåede aftale forpligter virksomheden på en måde, hvor det er sandsynligt at det vil medføre et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer. Klassifikation som finansiell forpligtelse – under regnskabsposten ”anden gæld” – vurderes at være en mulighed for ledelsen, da den indgåede aftale gør virksomheden pligtig i at afregne kontanter til tidligere ejer.

Uanset om ledelsen klassificerer forpligtelsen som en hensat forpligtelse efter ”bedste skøn”(best estimate) eller en finansiell forpligtelse målt til dagsværdi skal reguleringen af forpligtelsens værdi ske over resultatopgørelsen (Deloitte, 2018, s. 105;286).

Såfremt der foretages klassifikation som en hensat forpligtelse, skal en række oplysninger gives i regnskabet. Der skal vises en primo/ultimo afstemning, som viser bevægelserne for hver gruppe af hensatte forpligtelser, som omfatter årets hensættelser, anvendte hensættelser, tilbageførsler, ændringer i nutidsværdier mv. Desuden skal der gives en kort beskrivelse af forpligtelsen og det forventede tidspunkt for træk på virksomhedens økonomiske ressourcer. Eventuelle usikkerheder i de underliggende faktorer for opgørelsen af forpligtelsen skal oplyses (Deloitte, 2018, s. 287).

Som reference til ledelsen kan denne henvises til årsrapporten for 2016 for Bitten & Mads Clausens fond, hvor note 12 eksemplificerer ovenstående behandling (Bitten & Mads Clausens Fond, 2016, s. 61)

Såfremt forpligtelsen klassificeres som finansiell forpligtelse målt til dagsværdi over resultatopgørelsen, kræves det jf. IFRS 7 at der gives oplysninger om dagsværdien på en sådan måde at regnskabsbrugere kan sammenligne denne med bogført værdi. Det kræves endvidere for tilbagevendende dagsværdimålinger at der oplyses om (Deloitte, 2018, s. 140-142 ; 85):

- ❖ Dagsværdi på balancedagen
- ❖ Niveau i dagsværdihierakiet
- ❖ Beskrivelse af metoder for opgørelse af dagsværdien og beskrivelse af anvendte input i niveau 3 i dagsværdihierakiet, samt oplysning om eventuelle ændringer.
- ❖ Dagsværdi pr. kategori af forpligtelser fordelt på de enkelte niveauer, som kan afstemmes til de indregnede forpligtelser i balancen.
- ❖ Information om væsentlige ikke-observerbare input
- ❖ Primo/Ultimo afstemning

- ❖ Samlet beløb for urealiseret gevinst/tab, samt oplysning om hvilken regnskabspost som indeholder denne gevinst/tab
- ❖ Beskrivelse værdiansættelsesprocessen

Som reference til ledelsen kan denne henvises til årsrapporten for 2019/20 for Per Aarsleff Holding A/S, hvor note 23 indeholder en beskrivelse af dagsværdimåling, og herunder en beskrivelse af ovenstående forhold for netop earn-out forpligtelser (Per Aarsleff Holding, 2020, s. 88).

6.4 Refleksion over den regnskabsmæssige behandling af earn-out forpligtelser

Den regnskabsmæssige behandling af earn-out forpligtelsen åbner for en diskussion af, hvorvidt behandlingen kunne eller burde at være anderledes. Udgangspunktet for den efterfølgende regulering af earn-out forpligtelsen er som nævnt, at eventuelle reguleringer foretages over resultatopgørelsen. Dette regnskabsmæssige princip medfører en direkte driftsmæssig effekt, og dermed en mulighed for regnskabsaflægger for at påvirke driften direkte ved at udøve skønnet med manglende neutralitet. Ønsket om at påvirke driften på en bestemt måde kan være til stede i mange virksomheder, og derfor kan det diskuteres om det er hensigtsmæssigt at reguleringen foretages på denne måde.

Risikoen som er forbundet med denne direkte driftseffekt af reguleringerne, kunne imødekommes ved at reguleringerne i stedet ville foretages i kostprisen, og dermed i goodwill. På denne måde vil en eventuel driftseffekt være indirekte afledt af reguleringen i earn-out'en. Dette vil muligvis kunne medvirke til at fjerne incitamentet for, at manipulere det regnskabsmæssige skøn i en ønsket retning og derved også minimere risikoen for fejl i regnskabet som følge heraf.

Således vurderes det at være diskutabelt hvorvidt den regnskabsmæssige håndtering er hensigtsmæssig, samt om muligheden for at forebygge generelle risici og udfordringer ved udøvelse og revision af regnskabsmæssige skøn negligeres i forbindelse med måling af earn-out forpligtelser.

7. Delkonklusion

Det kan således konkluderes på baggrund af opgavens første del, at regnskabsmæssige skøn er transaktioner, forpligtelser eller aktiver hvis måling i overensstemmelse med gældende regler er forbundet med skønsmæssig usikkerhed. Endvidere kan det konkluderes at udøvelsen af disse skøn, samt behandlingen af disse i regnskabsmæssig sammenhæng kan rejse en del problemstillinger for regnskabsaflægger.

Det ses at den regnskabsmæssige behandling af earn-out aftaler, som indregnes til dagsværdi efter IFRS 3, samt sidenhen måles til dagsværdi, giver ledelsen en række regnskabsmæssige udfordringer. Disse udfordringer består, som det ses, helt konkret i valg af metoder og forudsætninger som ligger til grund for det regnskabsmæssige skøn, for at skabe "et retvisende billede" for regnskabsbruger. I ovenstående ses det at de valg der træffes med hensyn til metode, herunder markeds-, omkostnings-, og indkomstmetoder, samt fastlæggelse af forudsætninger, herunder budgetter og anvendte sandsynlighedsvægte, er af stor betydning for resultatet af det regnskabsmæssige skøn. På baggrund heraf giver dette i sagens natur ledelsen en række udfordringer, for at vælge og skabe de mest præcise metoder og forudsætninger til at underbygge den regnskabsmæssige værdi af earn-out aftalen. Desuden ses det, at udøvelsen af sådanne skøn medfører at ledelsen skal opgive en række yderligere oplysninger, i form af notekrav mv., for at understøtte regnskabslæser bedst muligt i forståelsen af skønnet.

Det kan endvidere betvivles hvorvidt de gældende regler for efterfølgende reguleringer af earn-out forpligtelser til dagsværdi, er hensigtsmæssige med hensyn til at minimere incitamentet for, at manipulere ovenstående metoder og forudsætninger for at opnå et ønsket udfald af det regnskabsmæssige skøn.

Det kan altså overordnet set konkluderes, at de væsentlige regnskabsmæssige skøn som ledelsen udøver i denne forbindelse, i høj grad relaterer sig til dagsværdien af det betingede vederlag på overtagelsestidspunktet og i efterfølgende perioder. Denne øvelse stiller krav til ledelsens evner og dømmekraft i forhold til, på en relevant og pålidelig måde, at understøtte regnskabsbruger med hensyn til disse skøn.

8. Revisorhvervet i Danmark

Revisorhvervet i Danmark baserer sig på en række retningslinjer som revisor skal tilstræbe at overholde på enhver tænkelig måde i sit arbejde. Disse retningslinjer består både af danske og internationale retningslinjer. Dette afsnit søger at redegøre for de retningslinjer som revisor skal overholde i sit daglige virke, for at leve op til de krav og forventninger som omverdenen stiller.

8.1 Offentlighedens tillidsrepræsentant

Revisors rolle i samfundet beskrives ofte som offentlighedens tillidsrepræsentant. Herved forstås at revisor agerer "tillidsrepræsentant" overfor en lang række af forskellige "brugere" i den brede offentlighed. Disse "brugere" er dem som anvender revisors arbejde til forskellige formål. Af disse kan nævnes: banker, offentlige myndigheder, kreditorer, aktionærer mv. Denne samfundsrolle er stadfæstet ved lov i Revisorlovens (RL) § 16, stk. 1, som siger:

"Revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant under udførelse af opgaver efter § 1, stk. 2..."

Henvisningen til RL § 1, stk. 2 betyder at revisor udelukkende optræder som offentlighedens tillidsrepræsentant ved afgivelse af erklæringer med en grad af sikkerhed jf. RL § 1, stk. 2. Revisor skal dog jf. RL § 16, stk. 4, udvise professionel kompetence og fornøden omhu ved udførelse af opgaver efter RL § 1 stk. 3, som omfatter afgivelse af andre erklæringer.

Revisor varetager således i sit arbejde hensynet til virksomhedens omverden, bestående af eksempelvis de brugere som er nævnt ovenfor. Det er her vigtigt at bemærke at disse brugere kan have modstående interesser i forhold til virksomhedens ledelse (Karnov, 2021, Revisorloven kommenteret, note 90). Dette vil altså sige at revisor skal tage hensyn til både virksomheden og dennes omverden, men dog uden at tage særlige hensyn til en bestemt bruger eller brugergruppes interesser. (Füchsel *et al.*, 2017, s. 47)

Begrebet "offentlighedens tillidsrepræsentant" er således væsentlig i revisorhvervet, men dog uden egentlig retsvirkning men derimod primært indført med pædagogisk værdi for både revisor og brugere af revisors arbejde. (Füchsel *et al.*, 2017, s. 46)

I forlængelse af revisors rolle som offentlighedens tillidsrepræsentant, nævner RL § 16, stk. 1, ligeledes et andet begreb som er grundlæggende for udførelsen af revisorhvervet i Danmark, nemlig ”god revisorskik”. Lovens ordlyd siger:

”Revisor skal udføre opgaverne i overensstemmelse med god revisorskik, herunder udvise den nøjagtighed og hurtighed, som opgavernes beskaffenhed tillader.”

Her er der altså tale om en ”god skik”-regel, som ses flere steder i danske love. Denne type lovgivning med henvisning til en retslig standard har til formål, at retspraksis løbende skal kunne tilpasses den i tiden gældende skik på området. Dermed vil ændringer i ”god revisorskik” tilpasses med fagets og samfundets udvikling uden, at en lovændring er nødvendig (Karnov, 2018, Revisorloven med kommentarer, k. 121).

Revisor skal således ved behandlingen af regnskabsmæssige skøn have for øje, at man tjener de forskellige regnskabsbrugeres interesser, som offentlighedens tillidsrepræsentant, og derved har fokus på at det regnskabsmæssige skøn i så høj grad som muligt er retvisende. På denne måde sikrer revisor gennem sit hverv, at regnskabsbrugerne i beslutningsprocessen kan have tillid til at de regnskabsmæssige skøn er udøvet på et neutralt grundlag, og ikke bærer præg af ledelsens interesser.

Ved udfyldelsen af rollen som offentlighedens tillidsrepræsentant er det ligeledes vigtigt, at revisorlovens reguleringer om uafhængighed er overholdt. Revisors uafhængighed er beskrevet i RL § 24-26. Af RL § 24 stk. 2 fremgår lovens beskrivelse af hvornår revisor ikke er uafhængig.

IESBA arbejder med to former for uafhængighed, nemlig uafhængighed i opfattelse (independence of mind) og uafhængighed i fremtræden (independence in appearance) (IESBA, 2020, s. 28).

Uafhængighed i opfattelse er en mental attitude hos revisor, som gør revisor i stand til at foretage sit arbejde på en objektiv og kritisk måde uden at blive påvirket af de omkringliggende faktorer. (Flint, 1988, s. 59-60).

Uafhængighed i fremtræden omhandler at sikre brugernes tro på revisors uafhængighed. Brugerne er som udgangspunkt også i nogen grad skeptiske overfor revisor, hvorved revisor skal sikre sig imod at havne i situationer hvor en velinformeret tredjemand vil stille spørgsmålstejn ved revisors uafhængighed (Flint, 1988, s. 61-62).

Det er vigtigt at revisor forholder sig uafhængigt af sine klienter, og således også i forhold til regnskabsmæssige skøn. Er revisor ikke uafhængig af sine klienter, vil revisor formentlig have større tilbøjelighed til at acceptere regnskabsmæssige skøn som ikke er helt neutrale.

8.2 Professionel skepsis

Professionel skepsis omtales ligeledes i RL § 16, stk. 1, som en del af god revisorskik. Professionel skepsis er dog ikke eksklusivt repræsenteret i dansk ret, som det er tilfældet med begreberne "offentlighedens tillidsrepræsentant" og "god revisorskik" som er omtalt ovenfor i afsnit 8.1. Derimod er professionel skepsis som begreb også repræsenteret i de Internationale Standarder for Revision (herefter ISA'er), nærmere bestemt ISA 200, og dermed altså udbredt globalt i revisionsfaget. I ISA 200 er professionel skepsis defineret som følger (ISA 200, afsnit 13, litra I):

"professional skepticism – en holdning, som omfatter en kritisk indstilling, at være opmærksom på forhold, der kan indikere mulig fejlinformation, uanset om fejlinformationen skyldes besvigelser eller fejl, og en kritisk vurdering af revisionsbevis"

Den professionelle skepsis er altså en form for mindset som revisor anvender i sit arbejde for at udvise den rette skepsis eller neutralitet i sit arbejde. Netop sondringen mellem skepsis og neutralitet er en gråzone når man har med professionel skepsis at gøre. Mark W. Nelson sonder mellem det "neutrale syn" på professionel skepsis og "formodet tvivl", og argumenterer for at man i praksis har set et skifte fra det "neutrale syn" til "formodet tvivl" i udøvelsen af revisionsfaget (Nelson, 2009, s. 3-4). Dette skifte understøttes i øvrigt at den øgede bevågenhed omkring anvendelse af professionel skepsis, som omtalt nedenfor i afsnit 8.3.1.

Revisor er altså forpligtet til at udvise en professionel skepsis i sin vurdering af revisionsbevis, og i øvrigt overfor forhold som kunne indikere risiko for fejlinformation. Dette er også i høj grad vigtigt når der tales om revision af regnskabsmæssige skøn.

Når man arbejder med regnskabsmæssige skøn er der selvsagt en skønsmæssig usikkerhed, som besværliggør revisors opnåelse af tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, da der vil være tale om en anslået monetær værdi i fraværet af præcise målemetoder (Eilifsen *et al.*, 2014, s. 117). Dette gør selvsagt, at den professionelle skepsis overfor det opnåede revisionsbevis er særligt vigtigt ved revision af regnskabsmæssige skøn, som eksempelvis en earn-out forpligtelse.

Der er netop nu et særligt øget fokus på revisors anvendelse af professionel skepsis ved revision af regnskabsmæssige skøn, da anvendelsen og ikke mindst dokumentationen af professionel skepsis har været en af de vigtige nye krav i den meget omtalte ajourføring af ISA 540 som nu er blevet til ISA 540 (R) (Hesselby, 2020).

ISA 540 (R) omtaler professionel skepsis som et "centralt element" i standarden på følgende måde:

"Udøvelsen af professionel skepsis i relation til regnskabsmæssige skøn påvirkes af revisors overvejelse af iboende risikofaktorer, og vigtigheden heraf øges, når regnskabsmæssige skøn er forbundet med højere grad af skønsmæssig usikkerhed eller påvirkes i højere grad af kompleksitet, subjektivitet eller andre iboende risikofaktorer. Ligeledes er udøvelsen af professionel skepsis vigtig, når der foreligger større udsathed for fejlinformation på grund af manglende neutralitet hos ledelsen eller bevisgelser" (ISA 540 (R), afsnit 8)

Endvidere omtaler vejledningsafsnit og forklarende afsnit til ISA 540 (R) yderligere omkring anvendelse af professionel skepsis i form af eksempler og vejledninger til brug for anvendelse og dokumentation af professionel skepsis, ved revision af regnskabsmæssige skøn (ISA 540 (R), afsnit A11). Det skal her bemærkes, at der i den tidligere ISA 540 fra 2009 slet ikke er afsnit omkring "centrale elementer" og derfor heller ikke særskilte afsnit omkring professionel skepsis. Herved står det altså klart at der er opstået et øget fokus på denne del af revisorgerningen, og om ikke andet, så i hvert fald i forbindelse med regnskabsmæssige skøn.

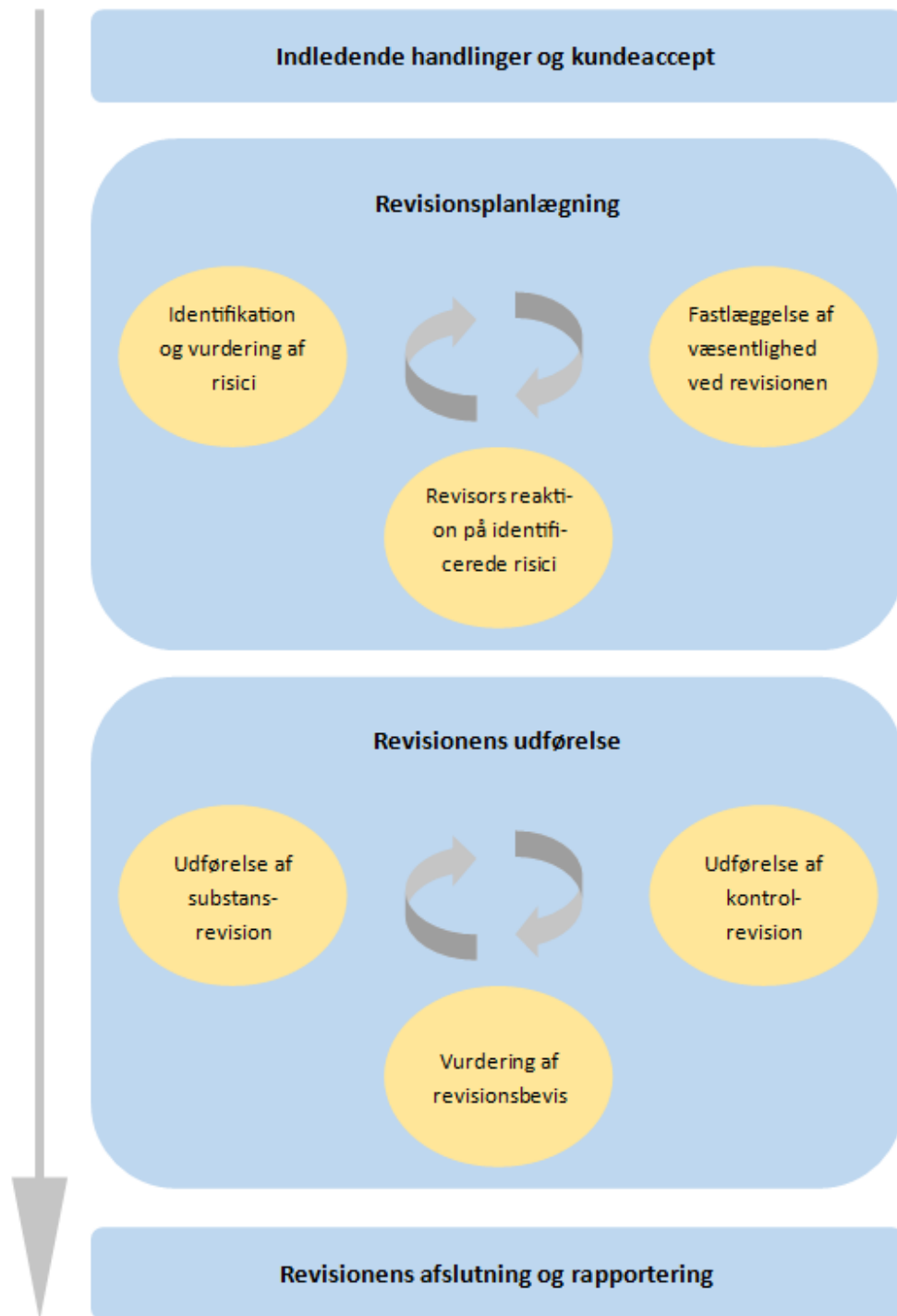
Anvendelse af professionel skepsis, og ISA 540 (R) i øvrigt, vil blive berørt yderligere i nedenfor i afhandlingens analytiske afsnit, vedrørende revision af regnskabsmæssige skøn i forbindelse med earn-out aftaler.

9. Revisionsprocessen

Dette afsnit har til hensigt kort at beskrive revisionsprocessen, og herunder via relevante revisionsstandards at redegøre for hvordan revisionsprocessen forløber og hvordan revisor indhenter tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis gennem sit arbejde. Læseren vil i øvrigt i dette afsnit få en forståelse for revisionsrisiko.

Gennemgangen af revisionsprocessen vil være med udgangspunkt i revision af regnskabsmæssige skøn for at underbygge afhandlingens efterfølgende afsnit. Revisionsprocessen kan indledningsvist illustreres ved nedenstående model:

Figur 7 - Revisionsprocessen

Kilde: Egen tilvirkning – løst baseret på Eilifsen et al. Figur 1-3

Det ses i figur 7 ovenfor at revisionsprocessen kan inddeles i 4 overordnede dele nemlig; indledende handlinger, planlægning, udførelse og afslutning/rapportering.

9.1 Indledende handlinger og kundeaccept

Det første skridt i revisionsprocessen er accept af kunden/opgaven, samt de indledende handlinger som foretages i denne forbindelse i overensstemmelse med ISA 200. Af indledende handlinger kan nævnes følgende (Eilifsen *et al.*, 2014, s. 17; Revisorloven § 15a):

- ❖ Sikre at der er de nødvendige og fornødne kompetencer og ressourcer for at udføre revisionsopgaven korrekt.
- ❖ Sikre at revisionsvirksomheden og revisionsteamet overholder etiske retningslinjer, herunder kravet om uafhængighed.
- ❖ Opnå en gensidig forståelse med klienten omkring opgaven som skal udføres og de overordnede retningslinjer for en eventuel aftale.

Når de indledende handlinger er foretaget og kunden samt opgaven er accepteret kan revisionsplanlægningen påbegyndes.

9.2 Revisionsplanlægning

En passende planlægning er en vigtig forudsætning for at revisionen kan udføres på en effektiv og passende måde. Planlægningen omfatter overordnet set fastlæggelse af en overordnet revisionsstrategi og udarbejdelse af en revisionsplan (ISA 300.2). I sin fastlæggelse af revisionsstrategien skal revisor fastslå omfanget, den tidsmæssige placering og retningen for revisionen som ligger til grund for revisionsplanen. Revisionsplanen skal jf. ISA 300.9 indeholde følgende (ISA 300.9):

- ❖ *"arten, den tidsmæssige placering og omfanget af planlagte risikovurderingshandling som fastlagt i ISA 315 (ajourført)"*
- ❖ *"arten, den tidsmæssige placering og omfanget af planlagte yderligere revisionshandling på revisionsmålsniveau som fastlagt i ISA 330"*
- ❖ *"andre planlagte revisionshandling, der kræves udført, således at opgaven overholder ISA'er."*

En vigtig forudsætning for at fastlægge den overordnede strategi, samt særligt den detaljerede revisionsplan er fastlæggelse af væsentlighedsniveauet. Væsentlighedsniveauet har til formål at definere hvilke fejlinformationer som kan anses som væsentlige. Væsentlige fejlinformationer defineres som følger i ISA 320:

”Fejlinformationer, herunder udeladelser, betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller tilsammen påvirker de økonomiske beslutninger, som brugere træffer på grundlag af regnskabet” (ISA 320.2).

På baggrund heraf kan planlægningsfasen opdeles i nedenstående 3 overordnede mål for planlægningen, som også illustreret ovenfor i figur 6:

- ❖ Fastlæggelse af væsentlighed ved revisionen
- ❖ Identifikation og vurdering af risici
- ❖ Revisors reaktion på identificerede risici

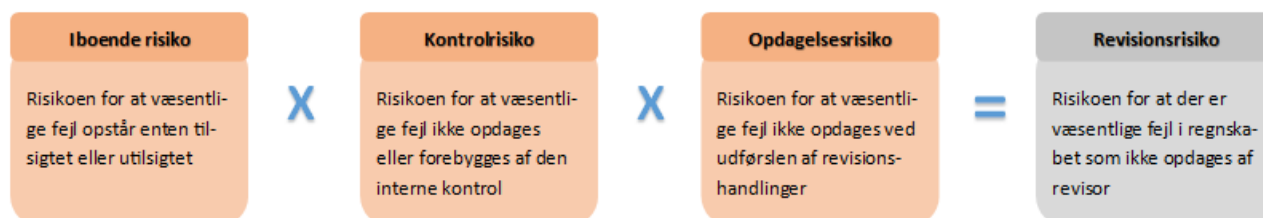
9.2.1 Fastlæggelse af væsentlighed og identifikation af risici

Væsentlighedsniveauet fastsættes af revisor i henhold til ISA 320 på baggrund revisors faglige vurdering og dennes opfattelse af regnskabsbrugernes behov for finansielle oplysninger (ISA 320.4). ISA 320 tilbyder ikke specifikke retningslinjer for fastsættelse af væsentlighed for revisionen. Dette vil dog typisk fra revisors side være baseret på et eller flere benchmarks ud fra den på gældende virksomheds aktivitet samt revisors opfattelse af regnskabsbrugers fokus (Eilifsen *et al.*, 2014, s. 83). Derudover fastsættes et væsentlighedsniveau ved udførsel som skal fastsættes på et passende niveau, hvor sandsynligheden for at ikke-rettede og ikke-opdagede fejl vil medføre væsentlige fejlinformationer nedbringes til et minimum. Denne vil typisk fastsættes som en andel af det overordnede væsentlighedsniveau (Eilifsen *et al.*, 2014, s. 84-85).

Revisor skal herefter foretage risikovurderingshandling for at identificere risici for væsentlig fejlinformation i regnskabet. Denne risikovurdering skal både foretages på revisionsmålsniveau samt på regnskabsniveau, og foretages på baggrund af revisors kendskab til virksomheden, dennes kontrolmiljø, intern risikovurdering samt revisors egne risikovurderingshandling (ISA 315.5-10).

Når revisor skal foretage sin identifikation og vurdering af risici er det vigtigt at overveje begge de typer af risici, som tilsammen udgør revisionsrisikoen. Revisionsrisikoen kan forklares ved nedenstående funktion:

Figur 8 - Revisionsrisikomodelen:

Kilde: Egen tilvirkning på baggrund af ISA 200 og Eilifsen et. al. kapitel 4

Iboende risiko er således den risiko der måtte være på revisionsmålsniveau for at en gruppe af transaktioner, en balancepost eller en oplysning i årsrapporten, har en fejlinformation som enten enkeltstående eller i kombination med øvrig fejlinformation kan være væsentlig (ISA 200.13, litra n, i). Den iboende risiko er en af to komponenter som udgør risiko for væsentlige fejl på revisionsmålsniveau. Den iboende risiko på en regnskabspost kan være påvirket af flere forskellige faktorer, herunder eksempelvis antallet af transaktioner, kompleksitet i eventuelle beregninger, påvirkning af regnskabsmæssige skøn mv., samt desuden eventuel påvirkning fra forretningsmæssige risici (ISA 200.A39-A40). Den iboende risiko skal altid overvejes inden inddragelse af effekten af interne kontroller.

Når der tales om iboende risiko i forbindelse med regnskabsmæssige skøn, herunder også regnskabsmæssige skøn i forbindelse med earn-out aftaler, vil den iboende risiko typisk være højere på sådanne poster. Den forøgede iboende risiko på denne type poster skyldes en række forhold. Heraf kan følgende nævnes (Peters, Lewis and Dhar, 1989, s. 3):

- ❖ Skønsmæssig usikkerhed
- ❖ Øget kompleksitet
- ❖ Væsentlig beløbsmæssig effekt af enkeltposter – under antagelse af at skønnet er væsentligt
- ❖ Eventuel risiko for bias i regnskabsmæssige skøn

Disse forhold medfører i sagens natur at den iboende risiko – altså risikoen for at fejl opstår både tilsigtet og utilsigtet – alt andet lige vil være forøget.

Kontrolrisiko er således risikoen for at mulig fejlinformation på revisionsmålsniveau ikke forebygges af eller opdages og rettes rettidigt af virksomhedens interne kontroller (ISA 200.13, litra n, i). Kontrolrisiko er den øvrige af de to komponenter som udgør risiko for væsentlige fejl på revisionsmålsniveau. Kontrolrisikoen er i sagens natur påvirket af kvaliteten af virksomhedens interne kontrolmiljø. Jo bedre kontrolmiljø, jo lavere kontrolrisiko og vice versa. Her er det dog vigtigt at bemærke at der også er en grad af ”iboende begrænsninger” i den interne kontrol da der her selvsagt også kan ske fejl som følge af misforståelser, menneskelige fejl, tilsidesættelse af kontroller mv., og derfor kan den interne kontrol ikke eliminere men blot nedbringe risiko for væsentlige fejl (ISA 200.A41).

Når der tales om kontrolrisiko i forbindelse med regnskabsmæssige skøn, afhænger dette af den pågældende virksomheds kontrolmiljø omkring poster med regnskabsmæssige skøn. Her vil man kunne se at nogle virksomheder har klare politikker for udøvelse af skøn, og muligvis også godkendelseskontroller herfor, således at flere medarbejdere og ledere har øjne på det regnskabsmæssige skøn. Dette vil kunne nedbringe kontrolrisikoen. Omvendt vil man også kunne se, at nogle virksomheder – muligvis med en mere begrænset økonomifunktion – har en enkelt medarbejder som står for at udøve skønnet. Dette vil kunne øge kontrolrisikoen, som følge af manglende kontroller på området.

Bemærk her at revisor har ingen eller meget lidt kontrol over henholdsvis iboende risiko og kontrolrisiko, da disse risici udspringer af forhold internt i virksomheden og dennes omverden og miljø (Eilifsen *et al.*, 2014, s. 97).

Hvad revisor derimod kan påvirke, er **opdagelsesrisikoen**, da denne er påvirket af effektiviteten og udførelsen af revisors handlinger. Dette vil sige at jo flere og jo bedre revisionshandlinger revisor udfører jo lavere vil opdagelsesrisikoen være (Eilifsen *et al.*, 2014 s. 97).

På baggrund af disse risikofaktorer vil revisor således identificere og vurdere risici for væsentlige fejl på regnskabs- og revisionsmålsniveau. Med hensyn til regnskabsmæssige skøn vil risikoen i sagens natur afhænge af kompleksiteten i skønnet, den skønsmæssige usikkerhed, skønnetts beløbsmæssige størrelse mv., som samlet set vil have en effekt på den iboende risiko der tillægges det regnskabsmæssige skøn.

9.2.2 Revisors reaktion på identificerede risici

Revisor skal efter identifikation af risici på regnskabsniveau og revisionsmålsniveau fastlægge en strategi for hvordan disse risici skal imødegås af revisionshandlinger, hvilket vil være revisors reaktion på de identificerede risici. Udformningen af disse revisionshandlinger omtales som følger i ISA 330:

”Revisor skal udforme og udføre yderligere revisionshandlinger, hvis art, tidsmæssige placering og omfang er baseret på og behandler de vurderede risici for væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau” (ISA 330.6)

Når der er tale om regnskabsmæssige skøn vil relevante risici typisk være på revisionsmåls-niveau, eksempelvis regnskabsmæssige skøn på en bestemt regnskabspost eller lignende. Disse kan dog også være påvirkede af risici på regnskabsniveau, herunder risiko for ledelsens tilsidesættelse af kontroller som omtales i ISA 240.

Revisor skal således overveje hvordan han/hun ønsker at udforme sine revisionshandlinger i forhold til, at afdække risikoen forbundet med det regnskabsmæssige skøn. Herunder er det vigtigt at overveje om man udfører en blanding af kontroltest og substans-test, eller om man udfører ren substans-test. Den tidsmæssige placering af kontroltest og substans-test, omfanget af disse i forhold til den identificerede risiko samt arten af disse revisionshandlinger skal selvfølgelig overvejes i henhold til ovenstående uddrag af ISA 330.

Når revisor har identificeret alle risici for væsentlige fejlinformationer og udformet sin reaktion på disse i form af relevante revisionshandlinger, er planlægningen således afsluttet og udførelsen af de planlagte revisionshandlinger kan påbegyndes.

9.3 Revisionens udførelse

Revisionens udførelse kan som nævnt ovenfor have forskellig tidsmæssig placering. Nogle revisionshandlinger kan foretages løbende gennem regnskabsåret, hvilket kaldes løbende revision, og nogle revisionshandlinger foretages typisk efter afslutningen af regnskabsåret, hvilket kaldes statusrevision. Anvendelsen af løbende revision kontra statusrevision afhænger typisk også af den aflæggende virksomheds størrelse, hvorved størstedelen af revisionen af mindre virksomheder typisk vil blive udført ved statusrevision (Christiansen and Dalsgaard, 2021).

Målet med udførelsen af revisionshandlinger, uanset tidsmæssig placering, art og omfang, er at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til at konkludere på revisionsopgaven. ISA 500 omtaler dette som revisors mål:

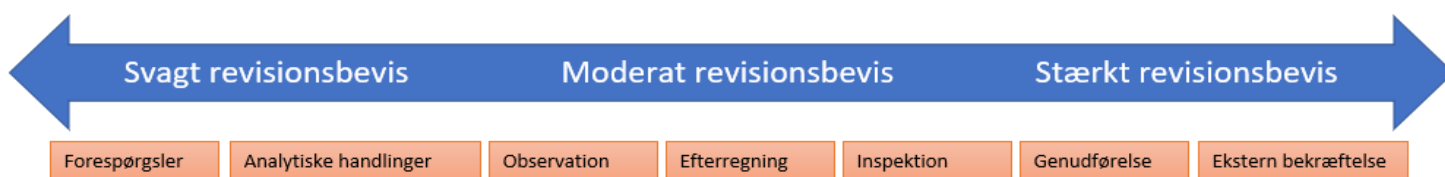
”Det er revisors mål at udforme og udføre revisionshandlinger på en sådan måde, at revisor opnår tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis og bliver i stand til at drage rimelige konklusioner som grundlag for revisionskonklusionen” (ISA 500.4).

Revisionshandlingerne som udføres for at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis kan opdeles i 3 overordnede kategorier som følger:

- ❖ Risikovurderingshandlinger – Anvendes til at forstå virksomheden og dens miljø, herunder interne kontroller mv.
- ❖ Test af kontroller – Anvendes til at teste den operationelle effektivitet af relevante kontroller som bruges til at opdage eller forebygge eventuelle fejl i regnskabet.
- ❖ Substansrevision – Anvendes til at identificere væsentlige fejl på revisionsmålsniveau. Substansrevision inkluderer detailtest, herunder stikprøver, samt substansanalytiske handlinger (Eilifsen *et al.*, 2014, s. 136; ISA 500.A10).

Ved udførelse af de forskellige revisionshandlinger er det vigtigt at være opmærksom på, at de forskellige former for revisionsbevis er af forskellig styrke. Styrken af de forskellige typer revisionsbevis kan illustreres ved nedenstående figur:

Figur 9: Revisionsbevis

Kilde: Egen tilvirkning på baggrund af ISA 500 og Eilifsen et. al. s. 136-140

Ved revision af poster som indeholder regnskabsmæssige skøn, og hvor risiko for væsentlige fejl er til stede, skal der i lighed med ovenstående gennemgang foretages revisionshandlinger som imødekommer denne risiko. Revisors revisionshandlinger vedrørende poster med regnskabsmæssige skøn skal omfatte en eller flere af følgende metoder:

- ❖ *”Opnåelse af revisionsbevis fra begivenheder, der er indtruffet frem til datoen på revisors erklæring” (ISA 540(R).18 litra. a.)*
- ❖ *”test af, hvordan den daglige ledelse udøvede det regnskabsmæssige skøn” (ISA 540(R).18 litra. b.)*
- ❖ *”fastlæggelse af revisors punktestimat eller beløbsinterval” (ISA 540(R).18 litra. c.)*

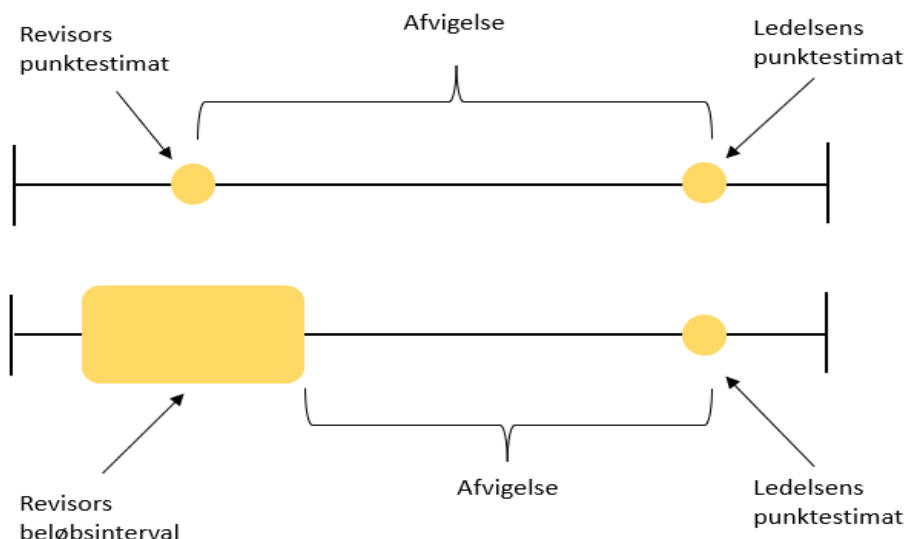
Den første metode kan anvendes i det omfang, at begivenheder som indtræffer frem til datoen for revisors erklæring, understøtter det regnskabsmæssige skøn. I nogle tilfælde vil revisionsbevis vedrørende begivenheder indtruffet indtil datoen for revisors erklæring i sig selv være tilstrækkeligt og egnet til at afdække den identificerede risiko. I andre tilfælde vil denne testmetode kunne anvendes i kombination med en af de andre metoder nævnt ovenfor. Uanset om denne testmetode anvendes eller fravælges, er revisor forpligtet til at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for alle de begivenheder, som indtræffer mellem balancedagen og revisors erklæring, som måtte medføre ændringer eller oplysninger til regnskabet jf. ISA 560. Revisors arbejde i forhold til ISA 560 kan på den måde være særligt relevant i forhold til regnskabsmæssige skøn (ISA 540(R).A91-A93).

Den anden metode kan anvendes i det omfang revisor ønsker at basere sig på de underliggende faktorer i ledelsens udøvelse af det regnskabsmæssige skøn. Når revisor tester hvordan ledelsen har udøvet det regnskabsmæssige skøn, skal revisor udforme revisionshandlinger som imødekommer de valg ledelsen har truffet i forbindelse med udarbejdelsen af skønnet, det være sig metoder, data, forudsætninger mv. som ledelsen har bragt til anvendelse ved udøvelse af skønnet (ISA 540(R).22-27). Anvendelsen af denne metode kan være passende i flere forskellige situationer, og herunder også situationer hvor ingen af de andre metoder er praktisk mulige at anvende, eller situationer hvor en af de andre metoder ikke i sig selv er tilstrækkeligt til at afdække risikoen (ISA 540(R).A94). Som følge af at der altid vil ligge en række overvejelser og forudsætninger til grund for ledelsens skøn kan denne metode som udgangspunkt altid anvendes.

Revisors tredje mulighed er at fastlægge et punktestimat eller beløbsinterval, som kan anvendes til at vurdere ledelsens skøn. Ved anvendelse af denne metode fastlægger revisor enten et konkret beløb eller et beløbsinterval, på baggrund af den model og de forudsætninger som revisor finder ”rigtige”. Her vil revisor altså enten fastlægge et bestemt beløb eller et interval, hvormed en eventuel fejl vil være forskellen mellem revisors punktestimat og ledelsens punktestimat, eller hvis revisor anvender beløbsinterval, forskellen mellem ledelsens punktestimat og den nærmeste grænse i

revisors fastlagte interval (Nordlund, Lorentzon and Lind, Hans, 2021, s. 2). Dette kan illustreres ved nedenstående figur:

Figur 10: Revisors punktestimat og beløbsinterval

Kilde: Egen tilvirkning på baggrund af Nordlund et. al. s. 2

Figur 10 viser forskellen mellem et punktestimat og et beløbsinterval som omtalt i ISA 540(R). Denne metode kan af revisor udføres på forskellige måder, herunder ved at anvende en anden model end den som ledelsen har anvendt, anvende samme model som ledelsen men indtænke alternative forudsætninger, anvende revisors egen model eller endda ansætte eller engagere en ekspert på det pågældende område til at udvikle eller anvende en model samt opstille forudsætninger (ISA 540(R).A121).

Det er endvidere vigtigt ved revisionens udførelse at revisor udviser professionel skepsis. Som nævnt ovenfor under afsnit 8.3.1 er dette et særligt fokusområde i opdateringen af ISA 540, hvor professionel skepsis nævnes som et centralt element (ISA 540(R).8). Endvidere var det også en af målene i det oprindelige forslag om at opdatere ISA 540, at understrege vigtigheden af en passende anvendelse af professionel skepsis ved revisionen af regnskabsmæssige skøn (IAASB, 2018, s. 4). Der er altså øget fokus på revisors udøvelse af professionel skepsis, og ikke mindst revisors dokumentation heraf i forbindelse med revisionens udførelse. Netop dokumentationen af revisors udøvelse af professionel skepsis kan være en udfordring, fordi den professionelle skepsis i høj grad er et mindset som revisor bærer, som det også er beskrevet i afsnit 8.3.

Eksempler på revisors udøvelse af professionel skepsis ved revision af regnskabsmæssige skøn i praksis, kan findes i vejledende og forklarende materiale til ISA 540(R). Ydermere anføres det at der givetvis ikke er en entydig løsning på hvordan den professionelle skepsis dokumenteres, men at revisionsdokumentationen skal tilsikres at tilvejebringe dokumentation for at revisor har udøvet professionel skepsis i forbindelse med revisionen af det pågældende skøn (ISA 540 (R).A152). Disse øgede dokumentationskrav åbner igen op for diskussionen som nævnt i afsnit 8.3, om revisor udøver professionel skepsis ved at forholde sig neutralt og objektivt eller ved at have en formodet tvivl i forbindelse med revisionens udførelse. Nærmere om revision af regnskabsmæssige skøn og udøvelse af professionel skepsis i praksis følger i opgavens efterfølgende afsnit.

9.4 Afsluttende handlinger og rapportering

Når revisor har gennemført sin revision og tilvejebragt tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis til at udtrykke sig om regnskabsaflæggers årsrapport, vil revisor foretage afsluttende handlinger, samt foretage den fornødne rapportering til ledelsen af den regnskabsaflæggende virksomhed, samt til sidst afgive sin erklæring på regnskabet, og derved udtrykke sin officielle konklusion på revisionen.

Revisors officielle rapportering består i revisionspåtegningen på årsrapporten. For at udforme denne påtegning skal revisor konkludere, om man ved revisionen har opnået høj grad af sikkerhed for at regnskabet er uden væsentlig fejlinformation (ISA 700.11). Revisor vil dog typisk inden afgivelse af revisionspåtegningen foretage sin kommunikation af betydelige resultater fra revisionen til den regnskabsaflæggende virksomheds øverste ledelse. Her vil revisor kommunikere eventuelle betydelige vanskeligheder ved revisionen, betydelige forhold som har været drøftet med den daglige ledelse, omstændigheder der påvirker formen på revisors erklæring samt andre betydelige forhold (ISA 260.16).

Med hensyn til regnskabsmæssige skøn kunne en eventuel kommunikation med den øverste ledelse indeholde eventuelle forhindringer i form af manglende tilgængelighed til information, en ualmindeelig krævende indsats for at opnå revisionsbevis eller eventuelle forhold som kan ændre i revisors påtegning, såsom uenighed med den daglige ledelse (ISA 260.A21-A22).

Når kommunikationen med den regnskabsaflæggende virksomheds ledelse er gennemført, skal revisor udtrykke sin officielle konklusion på revisionen i form af en revisionspåtegning. Konklusionen

baseres på det opnåede revisionsbevis og udtrykker overfor regnskabsbrugeren hvorvidt regnskabet i alle væsentlige henseender er udarbejdet i overensstemmelse med den gældende regnskabsmæssige begrebsramme, samt hvorvidt regnskabet indeholder eller ikke indeholder væsentlig fejlinformation (ISA 700.10-17).

10. Revision af earn-out

Med udgangspunkt i det praktiske eksempel vedrørende indregning og måling af earn-out aftaler i regnskabet i afsnit 6, søger dette afsnit at beskrive og analysere på udfordringer som dette giver for revisor, samt hvordan disse af revisor kan afdækkes. Afsnittet vil tage udgangspunkt i strukturen i revisionsprocessen som er beskrevet i foregående afsnit, og visualiseret i figur 7. Analysen heraf tager ikke udgangspunkt i et bestemt væsentlighedsniveau som revisor arbejder med, men forudsætter naturligvis at skønnet vedrørende earn-out aftalen er væsentlig for revisors arbejde.

10.1 Identifikation af risici og revisors reaktion herpå

Som nævnt ovenfor vil revisor indledningsvis, i sin planlægning af revisionen, foretage en indledende risikovurdering, for at identificere eventuelle risici for væsentlige fejl på revisionsmåls niveau. Når revisor foretager risikovurderingen på revisionsmålsniveau for de regnskabsposter, som i dette tilfælde indeholder henholdsvis earn-out aktivet og forpligtelsen, vil revisor derved som nævnt i foregående afsnit overveje den iboende risiko og kontrolrisikoen for dette specifikke område.

Når revisor skal adressere den iboende risiko forbundet med earn-out aftalen, vil revisor typisk vurdere denne på baggrund af en række faktorer, som kan tale for eller imod at den iboende risiko skulle være højere eller lavere. Nogle af disse er nævnt under afsnit 9.2.1. I dette tilfælde vil revisor skulle vurdere disse faktorer for den pågældende regnskabspost vedrørende earn-out. Dette kunne gøres som følger herunder:

- ❖ **Skønsmæssig usikkerhed** – At der er skønsmæssig usikkerhed forbundet med dagsværdien af earn-out aftalen vil være en faktor som taler for en højere iboende risiko på posten.

- ❖ **Øget kompleksitet** – Kompleksiteten af earn-out aftaler, og de opgørelser som ligger bag dagsværdien kan variere. Det kan dog siges at der ikke er tale om rutinetransaktioner, hvilket taler for en højere iboende risiko.
- ❖ **Væsentlig beløbsmæssig effekt af enkeltposter** – Under antagelse af at skønnet er væsentligt vil dette tale for en højere iboende risiko. Som det også ses af figur 3, så er den beløbsmæssige effekt en af to definerende faktorer i fastlæggelse af skønnets væsentlighed.
- ❖ **Eventuel risiko for bias i regnskabsmæssige skøn** – I en situation hvor ledelsen kunne have en særlig interesse i at overvurdere eller undervurdere dagsværdien af earn-out aftalen, vil dette tale for en højere iboende risiko. Dette kunne eksempelvis være ledelsens interesse i at påvirke resultatet i en bestemt periode eller lignende.

Derudover skal revisor adressere kontrolrisikoen forbundet med regnskabsposten. Denne afhænger som nævnt af virksomhedens kontrolprocedurer, processer, funktionsadskillelse mv. på det pågældende regnskabsområde. Eksempelvis vil kontrolrisikoen nedbringes hvis der er review/godkendelse af det regnskabsmæssige skøn som foretages ved indregning og måling af earn-out, hvorimod kontrolrisikoen vil være højere hvis det blot er en enkelt person som udøver skønnet uden indblanding fra andre. Generelt er det vigtigt i risikovurderingsprocessen, at revisor opnår en forståelse for virksomheden og dennes omgivelser, samt en forståelse for det interne kontrolmiljø, særligt i forbindelse med regnskabsmæssige skøn (ISA 540(R).13).

Udover disse risikofaktorer vil revisor i forbindelse med sin revisionsplanlægning overveje en række faktorer som knytter sig til skønnet. Af disse faktorer vil kunne nævnes:

- ❖ Den af ledelsen valgte og anvendte metode
- ❖ Hvilke forudsætninger virksomheden anvender ved udøvelse af skønnet
- ❖ Hvilke data ledelsen anvender, og derfor ligger til grund for opgørelsen af skønnet, i dette tilfælde dagsværdien (ISA 540(R).16).

Ved earn-out forpligtelser har revisor typisk den særlige udfordring, at de forudsætninger og data som ligger til grund for skønnet vil være materiale som er udarbejdet af virksomheden selv, og i meget lav grad er baseret på eksterne kilder, hvilket også ses i indregningseksemplet i afsnit 6. De revisionsmæssige udfordringer forbundet med dette omtales nærmere i efterfølgende afsnit vedrørende udførelsen af revisionen af earn-out aftalen.

Revisor skal endvidere, som en del af sine risikovurderingshandlinger foretage en vurdering af tidligere foretagne regnskabsmæssige skøn, og her meget gerne skøn af samme art, hvilket også kaldes et retrospektivt review (ISA540(R).14). I dette tilfælde vil revisor altså forholde sig til eventuelle tidligere skøn vedrørende betingede vederlag og udfaldet heraf, for at vurdere på ledelsens evne til at udøve denne type af skøn. Revisor vil anvende sine observationer herfra i sin risikovurdering. Altså vil et tidligere skøn vedrørende betingede vederlag, hvor man ved første indregning har skønnet væsentlig forkert i forhold til udfaldet, have en negativ indflydelse på risikovurderingen, og vice versa. I dette tilfælde hvor virksomhedens budgetter i høj grad ligger til grund for det regnskabsmæssige skøn, kan det også være relevant at sammenholde tidligere budgetter med realiserede resultater for at vurdere ledelsens evne til at budgettere.

Revisor skal endvidere overveje kundens og revisors egen brug af eksperter. I dette tilfælde er der, som det ses i afsnit 6, ikke anvendt eksterne eksperter i forbindelse med skønnet, hvorfor dette ikke vil være af relevans for revisionen af dette område. Revisor skal også fastlægge hvorvidt revisions-teamet har brug for eksperthjælp for at udføre risikovurdering og udforme revisionshandlinger (ISA 540(R).15). Dette vil ikke være tilfældet her.

Herefter vil revisors risikovurdering være udmøntet i en konkret risiko for væsentlige fejl, på bestemte revisionsmål. Revisor vil i dette tilfælde have skønsmæssig usikkerhed vedrørende den nøjagtige værdi af earn-out aftalen, og derved vil det primære revisionsmål ved revisionen heraf typisk være værdiansættelsen af henholdsvis aktivet (goodwill) samt forpligtelsen som affødes af aftalen. På baggrund af postens skønsmæssige usikkerhed, forøget kompleksitet, at der er tale om ikke kontinuerligt tilbagevendende skøn, samt risiko for eventuel bias vurderes risikoen her at være højere-normal. Det vurderes ikke at der er tale om en betydelig risiko da skønnet ikke er meget komplekst, at der ikke er nogen oplagt eller forudindtaget risiko for besvigelser på revisionsmålsniveau, og at transaktionen ikke involverer væsentlige transaktioner med nærtstående parter (ISA 315.28).

Revisors reaktion på risici:

Revisor skal nu overveje sin reaktion på de identificerede risici forbundet med de regnskabsposter som indeholder elementer af earn-out aftalen. Her skal revisor gøre sig overvejelser omkring art, omfang og tidsmæssig placering i overensstemmelse med ISA 330, som nævnt under afsnit 9.2.2.

Art:

Når revisor skal overveje arten af sine revisionshandlinger, er det som nævnt under afsnit 9.2.2 en overvejelse om revisor vil afdække risikoen for væsentlige fejl ved udførelse af kontroltest, substansrevision eller en blanding af de to. Revisor skal her holde sig for øje at der skal foretages nogen grad af substansrevision, i henhold til de krævede metoder i ISA 540(R).18, og som nævnt under afsnit 9.3. Overvejelsen er således hvorvidt revisor vil supplere sin substansrevision med test af kontroller. Revisor kan her anvende kontroller såfremt man har en forventning om at kontrollerne fungerer effektivt, eller at man ikke er i stand til at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis gennem substansrevision. Desuden skal revisor nøje overveje om test af kontroller er effektivt, og derved i overensstemmelse med "god revisorskik" som omtalt under afsnit 8.2 samt i øvrigt ISA 200.

Det vurderes at revisor mest effektivt afdækker risikoen for væsentlige fejl gennem udførelse af substanshandlinger, og derved altså ikke med hensyn til earn-out aftalen baserer sig på kontrollers operationelle effektivitet. Denne vurdering skyldes, at skøn vedrørende earn-out aftaler i dette tilfælde ikke vurderes at være et kontinuerligt tilbagevendende skøn, og derved vurderes det at man i højere grad kan opnå forståelse og indsamle revisionsbevis på en effektiv måde gennem substanshandlinger.

Det bør overvejes om substanshandlinger skal være analytiske substanshandlinger, detailtest eller en blanding af disse. Generelt kan det siges at analytiske substanshandlinger primært er anvendelige på regnskabsposter med store datamængder, som må forventes at være forudsigelige over tid (ISA 330.A44). Det vurderes derfor ikke at være relevant at anvende analytiske substanshandlinger i denne sammenhæng.

Omfang:

Omfanget af substanshandling er typisk ensbetydende med størrelsen af stikprøven som tages på en regnskabspost. Imidlertid er andre forhold også relevante, men dog kan det siges at omfanget af substanshandlinger bestemmes af den iboende risiko der er på regnskabsposten, og som i dette tilfælde ikke er afdækket af kontroller. Som det fremgår af ISA 500.A53 så står 3 metoder til revisors rådighed ved udvælgelse af elementer til test for at opnå revisionsbevis:

1. Udvalgelse af alle elementer
2. Udvalgelse af specifikke elementer

3. Revision ved brug af stikprøvevis udvælgelse

Ved revisors revision af earn-out aftalen vurderes det ikke at være relevant at anvende revision ved stikprøvevis udvælgelse, da der ikke er tale om en population af transaktioner som stikprøvevis kan testes for at opnå revisionsbevis. Udvalgelse af specifikke elementer er vanskelig at anvende i denne situation, da det er svært at udskille et "element" fra en population som kun udgøres af earn-out aftalen og opgørelsen af dennes dagsværdi. Derfor vurderes revision af alle elementer at være passende i denne situation.

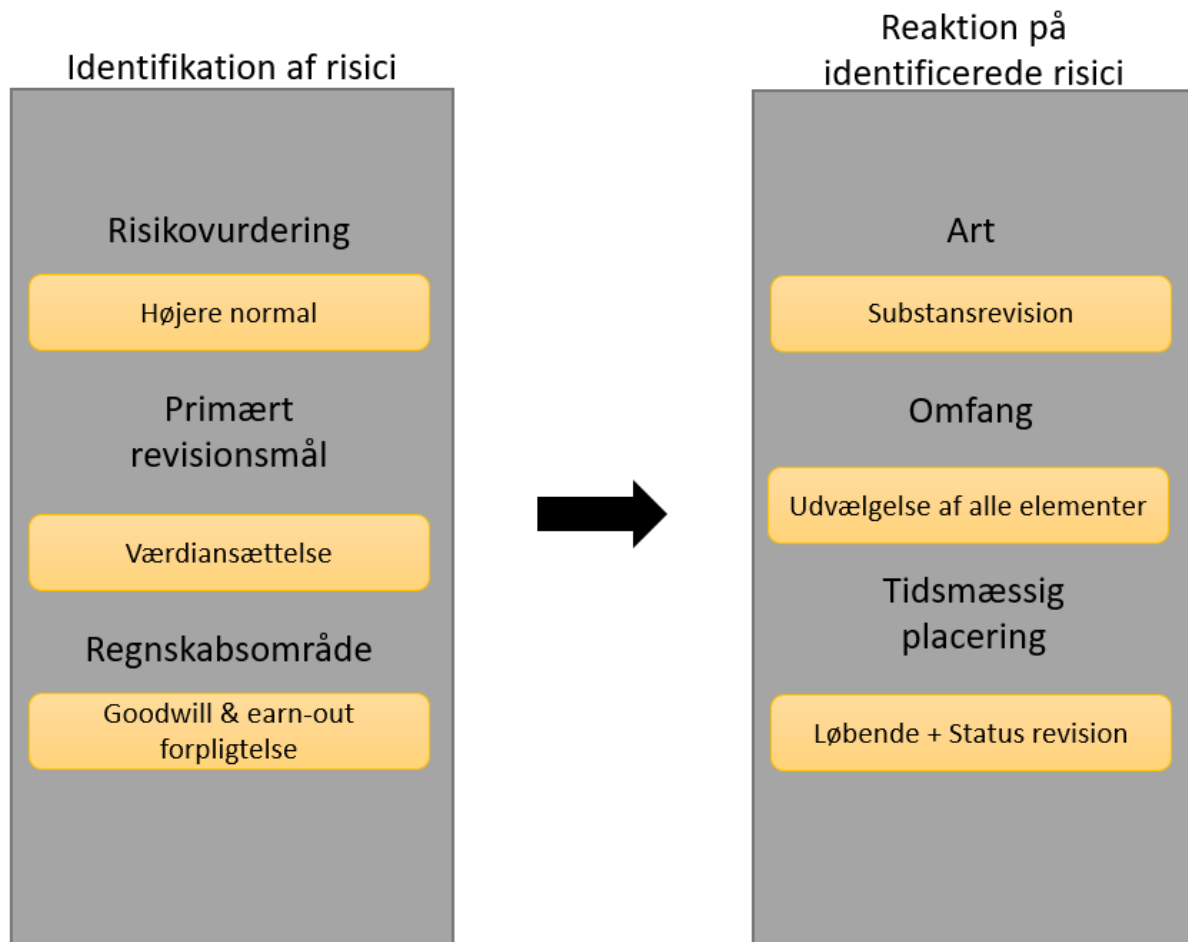
Omfanget i form af mængden af revisionsbevis som skal opnås i denne sammenhæng, er naturligvis bestemt af den identificerede risiko. Som det er fastslået ovenfor er risikoen vurderet at være højere-normal. Herved vil omfanget af opnået revisionsbevis skulle overstige regnskabsposter med normal/lav risiko, men dog være mærkbart mindre end på poster med betydelig risiko.

Tidsmæssig placering:

Som det er omtalt ovenfor, kan revisor i større eller mindre omfang vælge at udføre revisionshandlinger i løbet af regnskabsåret, som løbende revision. Under antagelse af at den regnskabsafleggende virksomheds regnskabsår løber fra 01.07 til 30.06, og det faktum at virksomhedsovertagelsen er effektueret 1. januar jf. afsnit 6, vil det være muligt for revisor at adressere det indledende skøn ved opgørelsen af dagsværdien i løbet af regnskabsåret. Det kan være en fordel for revisor at foretage handlinger inden statusrevisionen, da man på den måde stifter bekendtskab med det regnskabsmæssige skøn og gør sig selv bedre i stand til at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis.

Revisor har således identificeret relevante risici, vurderet disse risici, samt fastlagt sin reaktion på disse. Revisors risikovurdering og fastlagte strategi kan opsummeres ved nedenstående:

Figur 11 – Revisors revisionsstrategi

Kilde: Egen tilvirkning

Således har revisor identificeret og vurderet risici forbundet med earn-out aftalen, samt fastlagt en strategi for revisionen af disse risici. På baggrund heraf kan revisor påbegynde revisionen af disse områder.

10.2 Revisionens udførelse

Revisor vil nu påbegynde udførelsen af de handlinger som der er vurderet at være passende i forbindelse med revisors planlægning, som beskrevet ovenfor. Revisors indledende revisionshandling vil udøves ved løbende revision, for at adressere det skøn som ledelsen har udarbejdet i forbindelse med virksomhedsovertagelsen som er foretaget midt i regnskabsåret. Revisor vil alt andet lige antage, at den købesum som indregnes i forbindelse med det oprindelige skøn, forbliver uændret

da man som udgangspunkt vil forvente at alle tilgængelige informationer på overtagelsestidspunktet er afspejlet i opgørelsen af dagsværdien. På denne måde kan revisor "nøjes" med at forholde sig til dagsværdien af earn-out forpligtelsen på balancedagen ved statusrevisionen.

10.2.1 Løbende revision – revision af oprindeligt regnskabsmæssigt skøn

Efter revisor har konkluderet at der er tale om et væsentligt skøn, skal revisor overveje hvilken tilgang han vil anvende til at teste ledelsens regnskabsmæssige skøn. Der er i ISA 540(R) nævnt 3 tilgange til at teste det regnskabsmæssige skøn, hvoraf mindst én skal finde anvendelse. Se i øvrigt omtale af disse i afsnit 9.3. Ved den løbende revision vil revisor som nævnt adressere dagsværdien af købesummen. Det vurderes her, at revisor kan anvende en kombination af 2 af de 3 tilgange som er nævnt i ISA 540(R). Således kan revisor anvende en kombination af test af hvordan ledelsen har udøvet det regnskabsmæssige, samt at fastlægge et beløbsinterval.

Som nævnt ovenfor under afsnit 9.3 vil revisor ved test af hvordan ledelsen har udøvet det regnskabsmæssige skøn, særligt skulle forholde sig til 3 overordnede punkter, nemlig metoder, forudsætninger og data som ledelsen har anvendt ved udøvelsen af skønnet. Revisor vil indledningsvist forholde sig til disse punkter, for derefter at fastlægge et beløbsinterval og derved opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for posten.

Metoder:

Når revisor forholder sig til de af ledelsen anvendte metoder ved udarbejdelsen af det regnskabsmæssige skøn, er det indledningsvist vigtigt at revisor forholder sig til om de valgte metoder er i overensstemmelse med den relevante begrebsramme, det være sig IFRS eller ÅRL, samt hvorvidt der er ændret på metoden i forhold til eventuelle tidligere skøn (ISA 540(R).23). Det er slået fast ovenfor under afsnit 5.3.2, at bestemmelserne om opgørelse af købesummen til dagsværdi i IFRS 3 er i overensstemmelse med reglerne i ÅRL. Ledelsen har jf. afsnit 6.1.1 valgt at anvende indkomstmetoden, og herunder en nutidsværdimetode, til at fastsætte dagsværdien af købesummen, hvilket er i overensstemmelse med IFRS 13, og derved i overensstemmelse med begrebsrammen.

Da revisor nu har fastlagt at den valgte metode for udøvelse af skønnet er i overensstemmelse med begrebsrammen, er der en række andre forhold som revisor skal vurdere med hensyn til den anvendte metode jf. ISA 540(R).23. Disse forhold og vurderinger fremgår nedenfor:

- ❖ **Valget af metoden medfører indikationer på manglende neutralitet hos ledelsen:** I dette tilfælde har ledelsen valgt at anvende indkomstmetoden, på baggrund af at denne er vurderet bedst at afspejle værdien af de fremtidige pengestrømme, samt at det praktisk er svært at anvende markedsmetoden eller omkostningsmetoden ved opgørelse af dagsværdien af en earn-out aftale. Valget af metode vurderes derfor ikke at indikere manglende neutralitet.
- ❖ **Om foretagne beregninger er i overensstemmelse med den valgte metode og er matematisk nøjagtige:** Revisor bliver forelagt de beregninger og den beskrivelse som fremgår af afsnit 6.1.1, og kan konkludere at disse er i overensstemmelse med den valgte metode jf. ovenfor. Revisor genberegner disse og sikrer på denne måde at de er matematisk nøjagtige.
- ❖ **Om integritet af forudsætninger er opretholdt:** Revisor kan konkludere at ledelsen har opretholdt nøjagtigheden og fuldstændigheden af forudsætninger gennem alle faser af opgørelsen på baggrund af beregninger og beskrivelser i afsnit 6.1.1.

Revisor kan således konkludere at ledelsen med hensyn til valg af metoder har handlet i overensstemmelse med den relevante begrebsramme, samt at den valgte metode er passende til det relevante formål.

Betydelige forudsætninger:

Revisor vil efter at have vurderet den/de valgte metode(r), skulle vurdere egnetheden af de betydelige forudsætninger, som er lagt til grund for det regnskabsmæssige skøn. Revisor vil her have til opgave at adressere de forudsætninger som er væsentlige, i ledelsens udøvelse af det regnskabsmæssige skøn. Revisor identificerer i dette tilfælde særligt 3 forudsætninger som er væsentlige i forhold til udfaldet af det regnskabsmæssige skøn. Disse forudsætninger er virksomhedens driftsbudget, de sandsynlighedsvægte som er anvendt i beregningen samt tilbagediskonteringsfaktoren (WACC).

Driftsbudgettet er en væsentlig forudsætning til at forudsige om virksomheden vil være i stand til, at realisere en indtjening som medfører en udbetaling som følge af den indgåede earn-out aftale. Som nævnt under afsnit 10.1 kan det i dette tilfælde være relevant for revisor at foretage et indledningsvist retrospektivt review af tidligere budgetteringer ved at sammenholde foregående driftsbudgetter med realiserede resultater. Revisors retrospektive review kan omfatte det antal år, som revisor ønsker at anvende i sin vurdering af ledelsen evne til at budgettere. Et eksempel herpå kan

ses i bilag 4, som kan opsummeres som nedenfor, hvor det ses at ledelsen i deres budgettering har været forholdsvis præcise i deres budgettering. Det ses dog at man i begge år har budgetteret en smule for lavt i forhold til hvad der faktisk er realiseret:

	202X-2 (År -2)	Realiseret	202X-1 (År -1)	Realiseret
Resultat før skat	2.455.000,00	2.550.745,00	2.397.500,00	2.500.592,50
Afvigelse resultat før skat		95.745,00		103.092,50
		3,9%		4,3%

Budgetteringsprocessen vurderes på denne baggrund at være passende til brug for denne type regnskabsmæssige skøn. Revisor kan dog inkludere det faktum at ledelsen har været en smule forsigtige i sin budgettering, i sin fastlæggelse af et beløbsinterval.

Sandsynlighedsvægtene som er anvendt i opgørelsen af dagsværdien af det betingede vederlag, er i høj grad baseret på ledelsens budget og forventninger for de kommende år. At budgetteringen givetvis er en smule forsigtig kunne indikere, at sandsynligheden for at indfri klausulerne i earn-out aftalen er endnu højere end den af ledelsen anvendte sandsynlighed. Det kan dog også anfægtes om ledelsens anvendelse af 65% sandsynlighed for at indfri klausulen vedrørende periode 1 er sat højt, set i lyset af at tærskelværdien er så tæt på det budgetterede resultat.

Tilbagediskonteringsfaktoren som er anvendt, er i dette tilfælde simplificeret og baseret på eksterne og anerkendte kilder, som det ses af afsnit 6.1.1. Den simplificerede diskonteringsfaktor fortsættes i dette afsnit, og anfægtes derfor ikke.

Ved vurdering af disse forudsætninger er det særligt vigtigt at revisor udøver professionel skepsis, i forhold til de vurderinger som ledelsen lægger til grund ved opgørelsen. Udøvelsen af professionel skepsis er i øvrigt særligt vigtig når der foreligger en større udsathed for manglende neutralitet hos ledelsen. I et tilfælde som dette er det relevant for revisor at overveje, hvorvidt ledelsen har en særlig interesse i at earn-out aftalen indregnes til henholdsvis højere eller lavere værdi. Ledelsen kunne eksempelvis have en interesse i at indregne earn-out aftalen til en for høj værdi, for på den måde at skabe en indtægt ved reguleringen af forpligtelsen til dagsværdi ved fremtidige vurderinger. Her er det også vigtigt at revisor sikrer sig, at den professionelle skepsis er dokumenteret, der som nævnt ovenfor under afsnit 9.3 er en af hensigterne bag opdateringen af ISA 540. I dette

tilfælde vil revisor skulle dokumentere sin professionelle skepsis overfor de forudsætninger som er anvendt, som omtalt ovenfor. Dette kunne gøres ved at dokumentere de overvejelser som er gjort omkring rigtigheden, fuldstændigheden og nøjagtigheden af forudsætningerne, samt en vurdering af risikoen for manglende neutralitet hos ledelsen. Herunder kunne det også være muligt for revisor at anvende sin egen forventning til udviklingen, på baggrund af sit kendskab til virksomheden, til at stille sig skeptisk overfor eksempelvis driftsbudgettet.

Revisor kan altså på baggrund af sin vurdering af egnetheden af de underliggende forudsætninger, konkludere at budgettet givetvis er en smule konservativt set i lyset af tidligere års realiseringer, og derved også at sandsynlighedsvægtene i lyset heraf kan genovervejes.

Data:

Valget af data omfatter primært budgetdata. Revisor bør overveje en række faktorer, som beskrevet i ISA 540 inklusiv vejledende materiale hertil (ISA540(R).A106-108). Disse overvejelser er beskrevet nedenfor:

- ❖ **Rationale** for valg af data: Ledelsen vælger budgetdata, som må forventes at være gennemgået af virksomhedens øverste ledelsesorgan, som værende den bedste data til at skønne over den fremtidige indtjening.
- ❖ **Passende** data efter omstændighederne: Med henblik på arten af det regnskabsmæssige skøn, som afhænger af den fremtidige indtjening, må disse data siges at være passende i denne forbindelse.
- ❖ **Relevans og pålidelighed** af data: Data i form af budgetter må siges at være relevante jf. ovenfor. Pålideligheden er dog sværere at vurdere på da der er tale om forventninger til fremtiden. Det må dog siges at den daglige og øverste ledelse i kraft af sin position og forventede erfaring bør være i stand til, at udforme et realistisk budget og dermed tilstrækkelig pålidelige data til brug for revisionen i denne situation.

Det kan på dette grundlag konkluderes at den valgte data er nærliggende at anvende, passende samt i tilstrækkelig grad relevant og pålidelig til brug for det regnskabsmæssige skøn.

Da der i denne situation må siges at være en betydelig grad af skønsmæssig usikkerhed forbundet med de underliggende forudsætninger og data, som beskrevet ovenfor, vurderes det at være passende for revisor at fastlægge et beløbsinterval til at opnå højere grad af revisionsbevis. Her vil det

også være muligt for revisor at tage højde for og vurdere på følsomheden af de underliggende forudsætninger og data.

Fastlæggelse af revisors beløbsinterval:

Revisor har nu foretaget test af, hvordan ledelsen har udøvet det regnskabsmæssige skøn og konkluderet at det er passende, at anvende beløbsinterval til at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis herfor. Sådanne yderligere handlinger skal i henhold til ISA 540(R) være udformet til at adressere de ovenfor beskrevne forhold (data, metoder og forudsætninger). Revisor skal i denne forbindelse overveje om det fastlagte beløbsinterval kun indeholder beløb, som understøttes af tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis samt forholde sig til risikoen for væsentlige fejl i de oplysninger i regnskabet som beskriver den skønsmæssige usikkerhed, og som ikke afdækkes af beløbsintervallet.

Revisor vil i dette tilfælde fastlægge sit beløbsinterval ved at anvende samme model som den daglige ledelse har anvendt, men samtidig inkludere alternative forudsætninger og/eller datakilder i forhold til dem der er anvendt af ledelsen (ISA 540(R).A121).

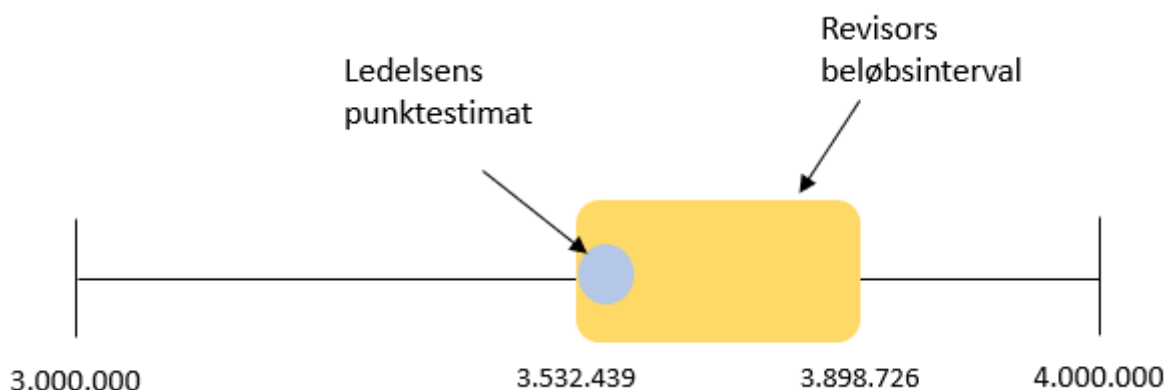
Revisor anvender nedenstående forudsætninger til sit beløbsinterval:

- ❖ **Budget:** Revisor har på baggrund af sit retrospektive review og sit kendskab til virksomheden fastslået at budgetteringen typisk er forholdsvis konservativ. På baggrund heraf anvender revisor et budget som er 4% "forbedret" i sin fastlæggelse af beløbsinterval.
- ❖ **Sandsynlighed:** Sandsynlighedsvægtene hæves med 4% på baggrund af ovenstående. Derudover tillægges disse en usikkerhed på +/- 5%-point, for at skabe det interval som revisor mener at kunne underbygge med tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis.

Revisors udarbejdede bilag som ligger til grund for beløbsintervallet, i form af opdateret budget med +4% indtjening samt beregningen af beløbsintervallets øvre og nedre grænse kan ses i bilag 5. Opsummering af revisors fastlæggelse af beløbsinterval kan opsummeres ved nedenstående:

Figur 12 – Revisors beløbsinterval

Den daglige ledelses regnskabsmæssige skøn	3.572.675,86
Revisors beløbsinterval - Øvre grænse	3.898.726,42
Revisors beløbsinterval - Nedre grænse	3.532.439,37

Kilde: Egen tilvirkning

Revisor kan således på denne baggrund konkludere at ledelsens punktestimat ligger indenfor det af revisor fastlagte beløbsinterval. Det kan ligeledes konkluderes at ledelsens punktestimat som følge af de konservative budgetter ligger tæt på den nedre grænse af revisors beløbsinterval. Altså er der ingen afvigelse mellem revisors beløbsinterval og ledelsens punktestimat, og dermed ingen konstateret fejl i ledelsens skøn.

Således har revisor afsluttet sine revisionshandlinger foretaget ved løbende revision, for at adressere det oprindelige skøn over earn-out aftalen som er indgået i forbindelse med virksomhedssammenslutningen pr. 1. januar. 202X. Revisor genbesøger skønnet ved revision af den efterfølgende måling af forpligtelsen ved statusrevisionen. Revisors handlinger i denne forbindelse er gennemgået og analyseret i næste afsnit.

10.2.2 Statusrevision – Revision af efterfølgende måling

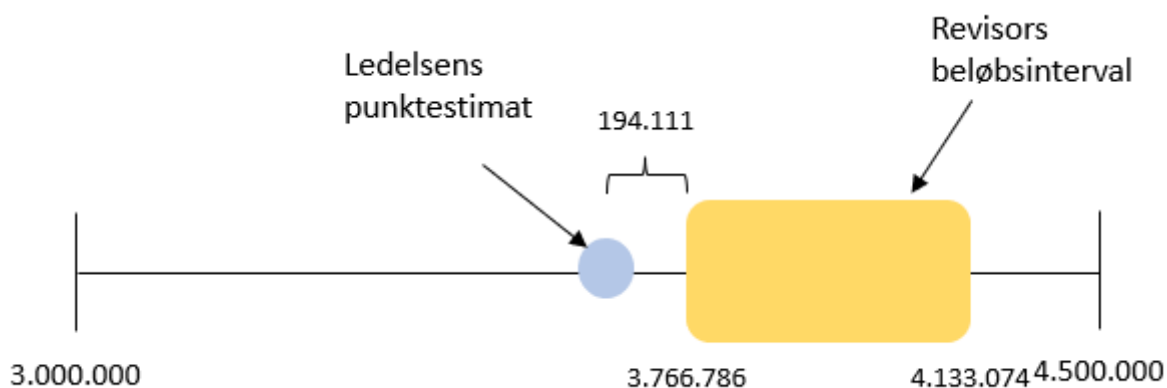
Revisor har adresseret det oprindelige skøn foretaget i forbindelse med earn-out aftalen ved sin løbende revision, og skal nu genbesøge skønnet da ledelsen ved hver balancedag skal måle forpligtelsen til dagsværdi som beskrevet under afsnit 5.3. Indledningsvist konstaterer revisor at ledelsen har fastholdt sit skøn og at forpligtelsen derfor er uændret med en dagsværdi på 3.572.676 kr.

Revisor har indledningsvist testet hvordan ledelsen har udøvet sit regnskabsmæssige skøn, samt fastlagt et beløbsinterval. I forbindelse med statusrevisionen konkluderer revisor, at det er passende at opnå revisionsbevis fra begivenheder, som er indtruffet frem til datoen på revisors erklæring samt at genbesøge det oprindelige beløbsinterval. Da ledelsens regnskabsmæssige skøn er uændret, har revisor fortsat viden om ledelsen udøvelse af skønnet fra sine tidligere foretagne handlinger.

Revisor adresserer indledningsvist begivenheder som er indtruffet frem til datoen for revisors erklæring. Balancedagen er som nævnt ovenfor 30.06.202X og revisionen finder sted i august måned, hvor regnskabet godkendes på virksomhedens generalforsamling 01.09.202X. Revisor adresserer således indtjeningen i det regnskab som revideres, for at konkludere på om den foreløbige indtjening er i overensstemmelse med forventningerne. Her konkluderer revisor at man fra januar – juni i år 202X har haft et overskud før skat på 1.650.000 kr. Revisor gennemgår endvidere månedsregnskabet for juli måned og konstaterer at der er realiseret et resultat før skat på 225.000 kr. Der er således realiseret et overskud på 1.875.000 kr. i de første 7 måneder af earn-out aftalens første år. Normaliseres denne indtjening til 12 måneder vil det resultere i et resultat før skat på 3.214.286 kr., som er højere end det forventede resultat i aftalens første år. Revisor konstaterer endvidere igennem øvrige dele af sin revision, at den øgede indtjening skyldes en række ekstraordinære ordrer fra en kunde, som alle skal leveres i forbindelse med et projekt som kunden udfører i 202X. På denne baggrund forventes stigningen i indtjeningen ikke at fortsætte i de kommende år, men forventes derimod at være begrænset til 202X. På baggrund af disse nye informationer som revisor opnår ved statusrevisionen, opdaterer revisor sit beløbsinterval. Den eneste ændrede forudsætning er indtjeningen i earn-out aftalens første år. Opdateringen af revisors beløbsinterval ses nedenfor:

Figur 13 – Revisors opdaterede beløbsinterval

Den daglige ledelses regnskabsmæssige skøn	3.572.675,86
Revisors beløbsinterval - Øvre grænse	4.133.073,84
Revisors beløbsinterval - Nedre grænse	3.766.786,79

Kilde: Egen tilvirkning

Revisor kan ved denne handling konstatere at der er en afvigelse mellem revisors beløbsinterval og ledelsens punktestimat. Afvigelsen er på 194.111 kr., og fordrer i denne forbindelse særligt to overvejelser for revisor. Disse overvejelser er nedenstående:

- 1) **Væsentlighed** – Revisor sammenholder afvigelsen med det fastsatte væsentlighedsniveau for at fastslå om fejlen er væsentlig for revisionen og dermed for regnskabsbruger.
- 2) **Rettelse af fejl** – Revisor bør overveje hvordan en eventuel rettelse skal foretages. I dette tilfælde afhænger det af hvorvidt forholdet omkring de ekstraordinære ordrer var kendt på overtagelsestidspunktet, da dette er bestemmende for om rettelsen skal føres i resultatopgørelsen eller om den skal reguleres i den oprindelige købesum og dermed goodwill, jf. beskrivelsen i afsnit 5.3.3.

Her konstateres det at forholdet omkring de ekstraordinære ordrer ikke var tilgængelige på tidspunktet for overtagelsen og udøvelsen af det oprindelige skøn, og fejlen rettes dermed ved at øge forpligtelsen med 194.111 kr., samt at indregne denne regulering som en omkostning i resultatopgørelsen. På balancedagen udgør earn-out forpligtelsen således 3.766.787 kr., og revisor har således opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for posten, og kan dermed afslutte sin revision af området. Såfremt det af revisor vurderes at være relevant, kan det kommunikeres til ledelsen, hvordan området revisionsmæssigt er afdækket, samt resultatet heraf (ISA 540(R).39).

10.2.3 Særlige overvejelser i forbindelse med opdateringen af ISA 540

Når revisor udfører sine handlinger og ikke mindst udarbejder sin dokumentation herfor, er det vigtigt at revisor er særligt opmærksom på de opdaterede krav der er i ISA 540(R) sammenlignet med tidligere. For det regnskabsmæssige skøn vedrørende earn-out aftaler er nedenstående elementer vurderet at være særligt vigtige at rette opmærksomheden imod (IAASB, 2018b, s. 3-4).

- ❖ Øget fokus på iboende risiko og kontrolrisiko som rækker ud over skønsmæssig usikkerhed, som det er beskrevet under afsnit 10.1.
- ❖ Udvidede retningslinjer for reaktion på identificerede risici, herunder særligt udvidede retningslinjer for overvejelser om metoder, forudsætninger og data når man tester hvordan den daglige ledelse har udøvet skønnet. Se her også afsnit 10.2.1.
- ❖ Den øgede fokus på revisors professionelle skepsis i både revisionens udførelse og dokumentationen heraf.

Det er altså særligt vigtigt, som det også ses af foregående afsnit, at revisor nu har fokus på at udøve og dokumentere en risikovurdering som har fokus på både iboende risiko og kontrolrisiko, som ikke tidligere har været det primære fokus i ISA 540. Det er endvidere vigtigt at revisor foretager og dokumenterer de korrekte og nødvendige handlinger for at imødegå de identificerede risici, som underbygges af de yderligere retningslinjer som er tilføjet til ISA 540(R), og som også fremgår af foregående afsnit.

Med hensyn til professionel skepsis er det i ISA 540(R) et særligt fokuspunkt, og har som nævnt i afsnit 8.3.1 også været en del af baggrunden for opdateringen af standarden. Det har i længere tid været vigtigt at revisor har udøvet professionel skepsis, men der skabes nu også særligt fokus på revisors evne til at dokumentere hvordan man har forholdt sig skeptisk. Det er derfor vigtigt at revisor har fokus på at sikre, at dokumentationen viser, hvordan revisor har forholdt sig skeptisk ved udførelsen af de handlinger som er beskrevet i foregående afsnit.

10.3 Refleksion over brugen og opdateringen af ISA 540(R)

Den opdaterede ISA 540(R) har til formål at danne grundlag for og vejlede revisor i sin revision af poster, som indeholder regnskabsmæssige skøn. Ved ovenstående gennemgang af revisionen af

earn-out aftaler i forbindelse med virksomhedsovertagelser, har det givet anledning til refleksion over brugen og opdateringen af ISA 540(R).

Det må siges at regnskabsmæssige skøn kan være meget forskelligartede. Derfor kan det også være svært at udforme en revisionsstandard, som kan generaliseres til alle typer af regnskabsmæssige skøn. Som det ses af ovenstående afsnit, er en af de særlige udfordringer med netop denne type regnskabsmæssige skøn, at de underliggende data og forudsætninger i høj grad består af den aflæggende virksomheds interne data. Sådanne udfordringer er op til den konkrete revisor at håndtere, uden konkrete retningslinjer fra ISA 540(R).

Endvidere kan det diskuteres hvorvidt opdateringen af ISA 540(R), er en reel opdatering af retningslinjerne, eller om det i virkeligheden er en kodificering af "best practice" efter de eksisterende retningslinjer på området. Opdateringen af ISA 540(R) havde jf. IAASB til formål at sikre mere robuste retningslinjer og detaljeret vejledning for revision af regnskabsmæssige skøn, samt at understrege betydningen af, at professionel skepsis anvendes på den korrekte måde (IAASB, 2018b). Herved er der altså tale om klarificering af i forvejen eksisterende retningslinjer på området, hvorved det kan diskuteres om opdateringen "blot" er en kodificering af "best practice", for at sikre at flere revisorer nærmer sig "best practice" i revisionens udførelse og dokumentation.

11. Delkonklusion

Det kan på baggrund af ovenstående afsnit vedrørende revisors ansvar og handlinger i forbindelse med revisionen konstateres, at revisor står overfor en række udfordrende problemstillinger når revisionen skal foretages af et område præget af regnskabsmæssige skøn. For at opsummere og konkludere herpå er nedenstående revisionsinstruks til brug for revision af earn-out aftaler udarbejdet.

Revisionsinstruks til brug for revision af earn-out aftaler

Denne revisionsinstruks kan anvendes i tilfælde hvor regnskabsaflægger har indgået aftale om betingede vederlag i forbindelse med en virksomhedssammenslutning. Revisionen skal udføres af en statsautoriseret revisor i overensstemmelse med gældende revisionsstandards og dansk lov ellers.

Handlinger:

Planlægning:

- Opnå og dokumentér forståelse af virksomheden og dennes omgivelser, herunder internt kontrolmiljø, med fokus på forhold der kan være relevante for revisionen af earn-outs.
- Foretag gennemgang af udfaldet af tidligere regnskabsmæssige skøn, herunder tidligere earn-out aftaler, lignende skøn eller skøn som indgår som forudsætning i opgørelsen (budget).
- Identificér, vurder og dokumentér risici for væsentlige fejl på relevante regnskabsposter på revisionsmålsniveau. Inkluder både iboende risiko og kontrolrisiko i denne vurdering. Ved vurdering af iboende risiko, vær da særligt opmærksom på nedenstående punkter:
 - Skønsmæssig usikkerhed
 - Komplexitet
 - Beløbsmæssig størrelse og effekt af skønnet
 - Eventuel forøget risiko for manglende neutralitet hos ledelsen
- Opnå forståelse for den/de af ledelsen anvendte metode(r), forudsætninger og data ved opgørelsen af earn-out aftalen.
- Fastlæg en passende reaktion på de identificerede risici, herunder arten, omfanget og den tidsmæssige placering af de yderligere handlinger. Ved planlægning af de yderligere handlinger, vær da opmærksom på de krævede handlinger i ISA 540(R).18, som nævnt nedenfor.

Udførelse:

- Udfør og dokumentér de planlagte handlinger, og anvend som minimum én af følgende handlinger:

- Opnåelse af revisionsbevis fra begivenheder indtruffet frem til dagen for revisionserklæringen. Vurdér her særligt om nogle begivenheder taler for eller imod et særligt udfald af earn-out aftalen.
- Test af hvordan den daglige ledelse har udøvet det regnskabsmæssige skøn. Denne test skal være fokuseret på den/de af ledelsen anvendte metode, forudsætninger og data.
- Fastlæggelse af beløbsinterval – enten med udgangspunkt i ledelsens metode, men med overvejelse af alternative forudsætninger og data, eller ved anvendelse af egen metode.
- Det anbefales at foretage test af hvordan ledelsen her udøvet det regnskabsmæssige skøn. Kombinér gerne denne tilgang med øvrige, alt efter om der er indtruffet relevante begivenheder på tidspunktet for revisionen.

Dokumentation:

- Ved dokumentationen af revisionens udførelse, vær da særligt opmærksom på at inkludere nedenstående forhold:
 - Forståelse for virksomheden og dens omgivelser, herunder det interne kontrolmiljø relateret til earn-out aftalen
 - Forbindelsen mellem de foretagne revisionshandlinger og de identificerede risici på revisionsmålsniveau
 - Mulige indikationer på manglende neutralitet hos ledelsen ved opgørelse af earn-out aftalen til dagsværdi – hvis disse er til stede
 - Betydelige vurderinger i forhold til overholdelse af relevant begrebsramme samt eventuelle fejlinformationer
- Ved udførelse af revisionsdokumentationen skal revisor tilsikre at dokumentationen tilvejebringer tilstrækkelig dokumentation for hvordan revisor har udøvet professionel skepsis.

I tilfælde af identifikation af afvigelser eller fejl i indregningen og målingen af earn-out aftale, skal revisor vurdere disse fejl med hensyn til væsentlighed, samt om disse skyldes utilsigtede fejl eller manglende neutralitet.

12. Konklusion

Som nævnt i opgavens indledning er fokus på årsrapporten i dag meget mere fokuseret på balancen, end den tidligere har været. I takt med at regulering af regler for regnskabsaflæggelse og revision over tid er blevet øget, har fokus på balancen været med til at skabe et øget fokus på de poster hvor der indgår regnskabsmæssige skøn som en del af balanceposten i årsrapporten.

Et af de områder hvor der indgår regnskabsmæssige skøn er earn-out aftaler i forbindelse med virksomhedssammenslutninger. Det ses i afhandlingens første del (afsnit 3-7), at rapportering på dette område medfører en række regnskabsmæssige skøn, som ledelsen skal udøve. I dette tilfælde ses det, at de regnskabsmæssige skøn som ledelsen udøver, særligt omfatter estimer af forventede fremtidige resultater, som kan udløse en forpligtelse. Disse estimer kan være enormt vanskelige for ledelsen at udøve, særligt i forbindelse med en virksomhedsovertagelse, hvor ledelsens forudgående kendskab til den overtagne virksomhed kan være begrænset.

Ledelsen udøver de regnskabsmæssige skøn på så oplyst et grundlag som muligt, ved anvendelse af den viden og de forhold som er til stede på tidspunktet for udøvelsen. Neutraliteten hos ledelsen er særligt vigtig når regnskabsmæssige skøn behandles, men er vigtig at adressere da ledelsen kan have en interesse i enten at over- eller undervurdere værdien af earn-out aftalen for at påvirke regnskabet på en bestemt måde. Det kan konkluderes ud fra afhandlingens første del, at skøn som denne hvor der er indgået en aftale med en "grænseværdi" for resultat før skat, er enormt følsomt overfor ledelsens vurderinger, og derved kan ledelsen let påvirke udfaldet heraf, ved udøvelsen af det regnskabsmæssige skøn. Det ses endvidere i afhandlingens første del, at den regnskabsmæssige behandling af earn-out aftaler har en direkte effekt på resultatopgørelsen, og derfor kan være særligt udsat i forhold til bias.

For revisor medfører dette i sagens natur en udfordring, som følge af revisors opgave om at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for en post, som i vid udstrækning er påvirket af ledelsens estimer. Til at skabe rammen og retningslinjerne for revisionens udførelse findes ISA 540(R), som for nyligt er opdateret til bedre at understøtte revisor.

Det kan på baggrund af afhandlingens anden del (afsnit 8-11) konkluderes, at revisors indsamling af revisionsbevis i høj grad kommer til at bestå af forespørgsler, analytiske handlinger, efterregning og genudførelser, for at opnå et tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for, at ledelsens

regnskabsmæssige skøn ikke er væsentligt forkert. Her kan det endvidere konkluderes, at ISA 540(R) stiller krav om nogle særlige handlinger, som skal udføres i denne forbindelse. Disse handlinger kan også konkluderes i nogen udstrækning at have karakter af forespørgsler og genudførelser, med fokus på vurdering af de metoder, forudsætninger og data som er lagt til grund for det regnskabsmæssige skøn.

Endvidere kan det også konkluderes at kravene til revisors dokumentation er skærpede, som følge af opdateringen af ISA 540. Fokus på dokumentationen ligger på revisors kendskab til virksomheden, sammenhæng mellem planlægning og udførelse, indikationer på manglende neutralitet samt professionel skepsis. Det kan her konkluderes at særligt dokumentationskrav vedrørende professionel skepsis, er øget som følge af implementeringen af ISA 540(R). Revisor bliver således både udfordret i forhold til indsamling af revisionsbevis, samt evnen til at dokumentere sine overvejelser, herunder særligt vedrørende professionel skepsis, ved revisionen af earn-out aftaler.

Overordnet set kan det konkluderes, at regnskabsmæssig behandling og revision af earn-out aftaler stiller høje krav til både regnskabsaflægger og revisor, grundet at denne type af aftale i høj grad er påvirket af skøn, som i mange tilfælde har en fremsynet karakter, da udfaldet af aftalen typisk er afhængigt af udfaldet af fremtidige begivenheder.

Litteraturliste:

Love, standarder og andre retskilder:

Revisorloven (RL)

Karnov, Revisorloven kommenteret 2021

Årsregnskabsloven (ÅRL)

IASB Framework

ISA 200

ISA 260

ISA 320

ISA 315

ISA 330

ISA 540 (R)

ISA 300

ISA 500

IAS 1

IAS 8

IAS 37

IFRS 3

IFRS 7

IFRS 9

IFRS 13

Bøger, artikler, årsrapporter, udtalelser mv.:

Bitten & Mads Clausens Fond (2016) *Årsrapport 2016*.

Christensen, B.E., Glover, S.M. and Wood, D.A. (2012) 'Extreme Estimation Uncertainty in Fair Value Estimates: Implacations for Audit Assurance'.

Christiansen, T.V. and Dalsgaard, A. (2021) *RevisionsMemo - Statusrevision*. Available at: <https://pro.karnovgroup.dk/document/7000829951/1> (Accessed: 1 October 2021).

De humanistiske videnskaber | Vidensmønstre (Læreplan 2017) (no date). Available at: <https://vidensmoenstre.systime.dk/?id=240> (Accessed: 12 November 2021).

Deloitte (2018) *Introduktion til de internationale regnskabsstandarder*.

Eilifsen, A. et al. (2014) *Auditing & Assurance Services*. 3rd edn.

Elling, J.O. (2019) *Finansiel rapportering: teori og regulering*. Kbh.: Gjellerup.

Erhvervsstyrelsen (2018) 'Udtalelse om forholdet mellem bestemmelserne om virksomhedssammenslutninger i årsregnskabsloven og IFRS (IFRS 3)'.

EY (2020) *Indsigt i årsregnskabsloven*.

Fedders, J., Steffensen, H. and Tang Lassen, K. (2017) *Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder: Fra dansk praksis til IFRS*. København: Karnov Group Denmark A/S.

Fernandez, P., Banuls, S. and Acin, P.F. (2021) 'Survey: Market Risk Premium and Risk-Free Rate used for 88 countries in 2021'.

Flint, D. (1988) *Philosophy and Principles of Auditing: An Introduction*.

Füchsel, K. et al. (2017) *Revisor - regulering & rapportering*. Kbh.: Karnov Group.

Hesselby, C. (2020) 'Ajourført ISA 540 øger kravene til revisor og regnskabsaflægger'. Available at: <https://www.fsr.dk/nr-12-ajourfoert-isa-540-oeger-kravene-til-revisor-og-regnskabsaflaegger> (Accessed: 10 August 2021).

Hvad er earn-out og hvornår bruges det? (2021). Available at: <https://www.selskabsadvokaterne.dk/ordbog/earn-out/> (Accessed: 31 August 2021).

IAASB (2018a) 'Basis for conclusions: ISA 540 (Revised), Auditing accounting estimates and related disclosures, including conforming and consequential amendments to other international standards'. Available at: https://www.ifac.org/system/files/publications/files/Basis-for-Conclusions-ISA-540_0.pdf.

IAASB (2018b) 'ISA 540 (Revised) At a Glance'. Available at: <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/ISA-540-At-a-Glance.pdf>.

IESBA (2020) *Handbook of the International Code of Ethics for Professional Accountants*.

Karnov (2018) *Revisorloven med kommentarer, 5. bogudgave*. 5th edn.

Karnov (2021) *Revisorloven kommenteret*.

Kim, B. (2012) 'Review of social constructivism'.

Nelson, M.W. (2009) 'A Model and Literature Review of Professional Skepticism in Auditing'.

Nordlund, B., Lorentzon, J. and Lind, H. (2021) 'A note on auditing fair value of investments'.

Per Aarsleff Holding (2020) *Årsrapport 2019/20*.

Peters, J.M., Lewis, B.L. and Dhar, V. (1989) 'Assesing inherent risk during audit planning: The development of a knowledge based model'.

PwC (2020) *Regnskabshåndbogen*.

Regnskabsmæssige skøn i energi- og forsyningsvirksomheder / EY Danmark (2021). Available at: https://www.ey.com/da_dk/power-utilities/regnskabsmaessige-skon-i-energi--og-forsyningsvirksomheder (Accessed: 16 August 2021).

Schmidt, C.H. (2020) 'Hermeneutik'.

Steffensen, H. (2020) *Årsrapporten: Kommentarer til årsregnskabsloven*. København: Karnov Group A/S.

Uggerly Installation A/S (2019) *Årsrapport 2019*.

Valuation Techniques (IFRS 13) (2020). Available at: <https://ifrscommunity.com/knowledge-base/valuation-techniques-fair-value/> (Accessed: 20 September 2021).

Bilag 1 – XYZ Drift, overtagelsesbalance

Aktiver

Grunde og bygninger	31.500.000
Driftsmidler og inventar	16.600.000
Materielle anlægsaktiver	48.100.000

Råvarer og hjælpematerialer	13.300.000
Fremstillede varer og handelsvarer	10.600.000
Varebeholdninger	23.900.000

Tilgodehavender fra salg	10.100.000
Andre tilgodehavender	2.300.000
Periodeafgrænsningsposter	340.000
Tilgodehavender	12.740.000

Likvide beholdninger	2.360.000
-----------------------------	------------------

Omsætningsaktiver	39.000.000
--------------------------	-------------------

Aktiver i alt	87.100.000
----------------------	-------------------

Virksomhedskapital	3.900.000
Overført overskud	43.100.000
Egenkapital	47.000.000

Langfristede gældsforpligtelser	27.300.000
--	-------------------

Kortfristet del af langfristet gæld	2.000.000
Gæld til leverandører	5.900.000
Skyldig selskabsskat	1.900.000
Anden gæld	3.000.000
Kortfristet gæld	12.800.000

Gæld i alt	40.100.000
-------------------	-------------------

Passiver i alt	87.100.000
-----------------------	-------------------

Bilag 2 – XYZ Drifts driftsbudget

XYZ Driftsbudget

	202X (År 1)	202X+1 (År 2)	202X+1 (År 2)	202X+1 (År 2)	202X+1 (År 2)
<i>Omsætning</i>	72.300.000	74.300.000	76.620.000	78.930.000	81.300.000
<i>Vareforbrug</i>	-37.150.000	-37.910.000	-38.960.000	-40.075.000	-41.100.000
Dækningsbidrag	35.150.000	36.390.000	37.660.000	38.855.000	40.200.000
Dækningsgrad (%)	48,62%	48,98%	49,15%	49,23%	49,45%
Omkostninger					
<i>Transport</i>	-2.300.000	-2.340.000	-2.400.000	-2.400.000	-2.500.000
<i>Personale</i>	-18.300.000	-18.950.000	-20.050.000	-21.015.000	-22.000.000
<i>Marketing</i>	-900.000	-1.000.000	-975.000	-1.010.000	-1.100.000
<i>Leje og vedligehold</i>	-1.500.000	-1.500.000	-1.520.000	-1.530.000	-1.545.000
<i>IT</i>	-2.230.000	-2.340.000	-2.300.000	-2.335.000	-2.335.000
<i>Konsulent, revisor, advokat</i>	-745.000	-767.500	-795.000	-815.000	-840.000
<i>Andre</i>	-2.300.000	-2.300.000	-2.410.000	-2.400.000	-2.390.000
EBITDA	6.875.000	7.192.500	7.210.000	7.350.000	7.490.000
<i>Af- og nedskrivninger</i>	-4.120.000,00	-4.120.000,00	-4.000.000,00	-4.000.000,00	-4.000.000,00
EBIT	2.755.000,00	3.072.500,00	3.210.000,00	3.350.000,00	3.490.000,00
<i>Finansielle indtægter</i>	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
<i>Finansielle omkostninger</i>	-400.000	-400.000	-400.000	-400.000	-400.000
Resultat før skat	2.405.000,00	2.722.500,00	2.860.000,00	3.000.000,00	3.140.000,00

Bilag 3 – Allokering af købesum i XYZ Drift

	Overtagelsesbalance	Reguleringer af dagsværdier	Dagsværdiregulerede værdier	Earn-out	Allokering af købesum
Aktiver					
Goodwill	0	0	0	3.572.676	5.040.000
Varemærker	0	1.785.000	1.785.000	0	0
Immaterielle anlægsaktiver	0	1.785.000	1.785.000	3.572.676	5.040.000
Grunde og bygninger	31.500.000	0	31.500.000	0	0
Driftsmidler og inventar	16.600.000	0	16.600.000	0	0
Materielle anlægsaktiver	48.100.000	0	48.100.000	0	0
Råvarer og hjælpematerialer	13.300.000	1.175.000	14.475.000	0	0
Fremstillede varer og handelsvarer	10.600.000	0	10.600.000	0	0
Varebeholdninger	23.900.000	1.175.000	25.075.000	0	0
Tilgodehavender fra salg	10.100.000	0	10.100.000	0	0
Andre tilgodehavender	2.300.000	0	2.300.000	0	0
Periodeafgrænsningsposter	340.000	0	340.000	0	0
Tilgodehavender	12.740.000	0	12.740.000	0	0
Likvide beholdninger	2.360.000	0	2.360.000	0	0
Omsætningsaktiver	39.000.000	1.175.000	40.175.000	0	0
Aktiver i alt	87.100.000	2.960.000	90.060.000	3.572.676	5.040.000
Virksomhedskapital	3.900.000	0	3.900.000	0	0
Overført overskud	43.100.000	0	43.100.000	0	0
Allokeret til egenkapital	0	2.960.000	0	0	5.040.000
Egenkapital	47.000.000	2.960.000	49.960.000	0	5.040.000
Langfristede gældsforpligtelser	27.300.000	0	27.300.000	3.572.676	0
Kortfristet del af langfristet gæld	2.000.000	0	2.000.000	0	0
Gæld til leverandører	5.900.000	0	5.900.000	0	0
Skyldig selskabsskat	1.900.000	0	1.900.000	0	0
Anden gæld	3.000.000	0	3.000.000	0	0
Kortfristet gæld	12.800.000	0	12.800.000	0	0
Gæld i alt	40.100.000	0	40.100.000	3.572.676	0
Passiver i alt	87.100.000	2.960.000	90.060.000	3.572.676	5.040.000

Bilag 4 – Retrospektivt review af driftsbudget

Retrospektivt review

	202X-2 (År -2)	Realiseret	202X-1 (År -1)	Realiseret
<i>Omsætning</i>	68.800.000	71.483.200	69.000.000	71.967.000
<i>Vareforbrug</i>	-34.000.000	-35.326.000	-34.300.000	-35.774.900
Dækningsbidrag	34.800.000	36.157.200	34.700.000	36.192.100
Dækningsgrad (%)	50,58%		50,29%	
Omkostninger				
<i>Transport</i>	-2.000.000	-2.078.000	-2.050.000	-2.138.150
<i>Personale</i>	-18.000.000	-18.702.000	-18.000.000	-18.774.000
<i>Marketing</i>	-800.000	-831.200	-875.000	-912.625
<i>Leje og vedligehold</i>	-1.500.000	-1.558.500	-1.500.000	-1.564.500
<i>IT</i>	-2.230.000	-2.316.970	-2.340.000	-2.440.620
<i>Konsulent, revisor, advokat</i>	-745.000	-774.055	-767.500	-800.503
<i>Andre</i>	-2.600.000	-2.701.400	-2.300.000	-2.398.900
EBITDA	6.925.000	7.195.075	6.867.500	7.162.803
<i>Af- og nedskrivninger</i>	-4.120.000,00	-4.280.680	-4.120.000,00	-4.297.160
EBIT	2.805.000,00	2.914.395,00	2.747.500,00	2.865.642,50
<i>Finansielle indtægter</i>	50.000	51.950	50.000	52.150
<i>Finansielle omkostninger</i>	-400.000	-415.600	-400.000	-417.200
Resultat før skat	2.455.000,00	2.550.745,00	2.397.500,00	2.500.592,50
Afvigelse resultat før skat		95.745,00		103.092,50
		3,9%		4,3%

Bilag 5 – Bilag til revisors beløbsinterval

Budget + 4%

	202X (År 1)	202X+1 (År 2)	202X+2 (År 3)	202X+3 (År 4)	202X+4 (År 5)
Resultat før skat	2.501.200,00	2.831.400,00	2.974.400,00	3.120.000,00	3.265.600,00

Intervallets nedre grænse

Periode	Sandssynlige udfald	Sandsynlighed	Sandsynlighedsvægtede pengestrømme
Efter år 1	875.420	100%	875.420
Efter år 3	2.000.000 0	62,60% 37,40%	1.252.000 0
Efter år 5	2.750.000 0	83,40% 16,60%	2.293.500 0
TOTAL	5.625.420		4.420.920

Pengestrømme:

År	1	2	3	4	5
Forventede pengestrømme	875.420,00	0,00	1.252.000,00	0,00	2.293.500,00
Tilbagediskonteret	821.990,61	0,00	1.036.467,06	0,00	1.673.981,70

Nutidsværdi af tilbagediskonterede pengestrømme: **3.532.439,37**

Intervallets øvre grænse

Periode	Sandssynlige udfald	Sandsynlighed	Sandsynlighedsvægtede pengestrømme
Efter år 1	875.420	100%	875.420
Efter år 3	2.000.000 0	72,60% 27,40%	1.452.000 0
Efter år 5	2.750.000 0	93,40% 6,60%	2.568.500 0
TOTAL	5.625.420		4.895.920

Pengestrømme:

År	1	2	3	4	5
Forventede pengestrømme	875.420,00	0,00	1.452.000,00	0,00	2.568.500,00
Tilbagediskonteret	821.990,61	0,00	1.202.036,88	0,00	1.874.698,93

Nutidsværdi af tilbagediskonterede pengestrømme: **3.898.726,42**